Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 208 (5557). 23 октябрь, 1975 йил ПАЙШАНБА Баҳоси 2 тийин.

МЕҲНАТ ЗАФАРЛАРИ РАПОРТИ

СССР саноатининг 1975 йил тўққиз ойлик давлат планини бажариш якунланди. СССР Марказий Статистика бошқармасининг ахборотида бундай дейилади: саноат ходимлари КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш ва тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили планини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб, маҳсулотни реализация қилиш ҳажми, меҳнат унумдорлигини ошириш ва буюмларнинг энг муҳим турларидан кўпчилигини ишлаб чиқариш юзасидан тўққиз ойлик планни ошириб бажардилар. Пландан ташқари 5 миллиард сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ўсиши ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан йиллик пландаги 6,7 процент ўрнига 7,8 процент бўлди.

СССР САНОАТИНИНГ 1975 ЙИЛ ТЎҚҚИЗ ОЙЛИК ДАВЛАТ ПЛАНИНИ БАЖАРИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Саноатнинг айрим тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 1974 йилнинг тўққиз ойидагига нисбатан қуйидагича кўпайди: электроэнергетика 5 процент; ёқилғи саноати 7 процент; қора ва рангли металлургия 5 процент; химия ва нефть химияси саноати 11 процент; машинасозлик ва металл ишлаш 11 процент; ўрмон-ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноати 6 процент; бинокорлик материаллари саноати 7 процент; енгил саноат 6 процент; озиқ-овқат саноати 6 процент: маданий-маиший ва рўзғорбоп буюмлар ишлаб чиқариш 9 процент кўпайди.

Барча умумиттифоқ ва иттифоқ республика саноат министрликлари ва барча иттифоқдош республикалар тўққиз ойлик планни ошириб бажаришди.

Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан электр энергия 43,7 миллиард киловатт-соат; нефть [газ конденсатини ҳам қўшиб] 24,1 миллион тонна; газ 20,7 миллиард куб метр; кўмир 11,2 миллион тонна; чўян 2,5 миллион тонна; пўлат 3,8 миллион тонна; автопокришкалар 3,5 миллион дона; приборлар, автоматлаштириш приборлари, воситалари ва уларнинг запас қисмлари 0,3 миллиард сўмлик; автомобиллар 97,5 минг дона, шу жумладан юк автомобиллари 21 минг дона; тракторлар 13,9 минг дона, қишлоқ хўжалик машиналари 235 миллион сўмлик, шу жумладан чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш учун мўлжалланган машиналар 135 миллион сўмлик; қоғоз 0,1 миллион тонна; цемент 5,2 миллион тонна кўп ишлаб чиқарилди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан қуйидагича кўпайди: газлама ишлаб чиқариш 91,7 миллион квадрат метр; тикилган буюмлар 0,6 миллиард сўмлик; гўшт 0,7 миллион тонна, колбаса маҳсулотлари 0,1 миллион тонна, қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти, сутга айлантириб ҳисоблаганда 0,8 миллион тонна; сортли идиш 32,6 миллион сўмлик; телевизорлар 0,3 миллион дона кўпайди.

СССР Марказий Статистика бошқармасининг ахборотида таъкидлаб ўтилганидек, шу билан бирга умуман саноат тўққиз ойлик планни муваффақиятли равишда бажарган ҳолда бир қанча ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари белгиланган топшириқларни бажармадилар; айрим ҳолларда белгиланган турда ва тегишли сифат билан маҳсулот ишлаб чиқаришга эришилмади.

Саноат ишининг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари яхшиланди.

Саноат замонавий техника талабларига мос бўлган буюмларнинг икки мингтадан кўпроқ янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди ва ишлаб чиқара бошлади.

1975 йилнинг бир октябригача йигирма олти минг буюмга давлат сифат белгиси берилган эди, шу жумладан тўққиз ой мобайнида саккиз минг буюмга давлат сифат белгиси берилди.

Саноатда меҳнат унумдорлиги планда белгиланган 5,7 процент ўрнига 6,1 процент ошди.

[ТАСС].

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИГА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИГА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Тошкент областининг колхозчилари, совхоз ишчилари, партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари, қишлоқ хўжалиги, сув хўжалиги, тайёрлов органларининг ходимларини меҳнатда эришилган катта ғалаба — давлатга ғалла сотиш юзасидан 1975 йилги социалистик мажбуриятларнинг ва умуман тўққизинчи беш йиллик топшириғининг муддатидан илгари бажарилганлиги билан самимий қутлайдилар.

Область колхоз ва совхозлари ғаллачилик хўжалигини бутун чоралар билан интенсивлаш йўлини амалга ошираборib, илғор тажриба ва фан ютуқларини практикага кенг жорий этиб, қурғоқчилик ва сув танқислиги сабабли юз берган катта қийинчиликларни енгиб, ҳосил йиғим-йиғимини уюшқоқлик билан ўтказдилар ва давлатга 65 минг тонна дон, шу жумладан 30 минг тоннадан кўпроқ шоли ҳамда 29 минг тонна маккажўхори дони сотдилар. Беш йил мобайнида ғалла қабул қилиш пунктларига 297,5 минг тонна ёки беш йиллик халқ хўжалик планининг 112 проценти миқдорида дон етказиб бердилар.

Ана шу улкан меҳнат ғалабасига областнинг барча районлари муносиб ҳисса қўшдилар. Жумладан, Қуйи Чирчиқ районидаги хўжаликлар давлатга 12 минг тонна, Ўрта Чирчиқ районидаги хўжаликлар 10,6 минг тонна, Бекобод районидаги хўжаликлар 7,1 минг тонна, Юқори Чирчиқ районидаги хўжаликлар 7 минг тонна дон сотдилар. Калинин, Чиноз, Орджоникидзе, Янгийўл, Оққўрғон, Бўка, Пискент районларининг колхоз ва совхозлари беш йиллик якунловчи йилида ғалла топшириш халқ хўжалиги планини анча ошириб бажардилар.

Орджоникидзе районидаги «Коммунизм» колхозининг Т. Шоғиёсова, Оққўрғон районидаги Ҳ. Олимжон номли колхознинг Ш. Мирзааҳмедов, Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхознинг Элла Хан бошлиқ маккажўхорикорлик бригадалари ва кўпгина бошқа бригадалар ҳар гектар ердан 100—120 центнер маккажўхори дони йиғиштириб олдилар.

Бу муваффақиятга ғаллакорлар, механизаторлар, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассислари, областдаги барча меҳнаткашларнинг фидокорона меҳнати натижасида, областдаги партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва хўжалик органларининг катта ташкилотчилик ва сиёсий иш олиб борганликлари натижасида эришилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қатъий ишонч билдириб айтадиларки, Тошкент областининг партия, совет ва хўжалик органлари, қишлоқ хўжалигининг барча меҳнатчилари бутун куч-ғайратларини сарфлаб шу йилни уюшқоқлик билан туғаллайдилар, деҳқончилик ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини тайёрлаш юзасидан социалистик мажбуриятларини бажарадилар, 1976 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш учун мустаҳкам замин яратадилар, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXV съездини муносиб кутиб оладилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

430.000 ТОННА ПАХТА УЧУН

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 22 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Халқ хўжалик планига нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — районлар, иккинчи устун — бир кунда топширилган пахта, учинчи устун — мавсум бошидан бери, тўртинчи устун — бир кунда машинада терилгани, бешинчи устун — мавсум бошидан бери.

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ	0,88	122,97	0,74	127,55
ҚУЙИ ЧИРЧИҚ	1,01	119,76	0,56	124,90
ЯНГИЙЎЛ	1,34	108,11	1,79	99,18
ОҚҚЎРҒОН	1,21	102,85	0,86	97,44
ЧИНОЗ	1,52	101,77	2,31	101,44
БЎКА	1,44	101,67	1,14	100,02
Бекобод	1,33	98,81	1,26	96,74
Пискент	1,50	95,39	0,77	87,33
Ўрта Чирчиқ	1,30	94,22	0,29	99,30
Область бўйича	1,30	103,49	0,95	103,20

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Тошкент областидаги ва Тошкент шаҳридаги саноат корхоналарининг коллективлари КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун интилиб, маҳсулотни реализация қилиш ва буюмларнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш ўн ойлик программасини муддатидан илгари, 22 октябрда бажардилар. Область ва республика пойтахти саноати меҳнатчилари Улуғ Октябрнинг 58 йиллигига меҳнат вахтасида туриб, ой охиригача топшириқдан ташқари 135 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот реализация қилишни мўлжалламоқдалар. (ЎзТАГ).

РУС ТИЛИНИ ЎРГАТАЙЛИК ВА ЎРГАНАЙЛИК

«Мамлакатдаги мактабларда, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида рус тилини ўрганиш ва ўқитиш тажрибаси»га бағишланиб Тошкентда ўз ишини давом эттираётган Бутуниттифоқ илмий-амалий конференциясида 22 октябрь куни секция мажлислари бўлди.

Буларда иттифоқдош ва автоном республикалар маориф министрликлари, олий ва ўрта махсус таълим министрликлари вакилларининг берган ахборотлари тингланди, мактаблар, ўрта махсус ўқув юртлари ва олий мактабларда рус тили ўқитиш ташкил этилишини такомиллаштириш йўллари кўриб чиқилди.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда. (ЎзТАГ).

ИЛҒОРЛАРГА БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон КП Тошкент область комитети, область ижроия комитети, область касаба союзлари Совети районлар, совхозлар ва колхозларда пахта териш ва давлатга топшириш юзасидан давом этаётган социалистик мусобақанинг 1975 йил октябрь ойи иккинчи ўн кунлиги натижаларини кўриб чиқиб, ҚАРОР ҚИЛАДИЛАР.

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи **Оққўрғон районига** (район партия комитетининг секретари **Икромов,** район ижроия комитетининг раиси **Ғонпов,** қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи **Қаҳрамонов,** қишлоқ хўжалик ва тайёрлов ходимлари ишчи ҳамда хизматчилари район касаба союзлари комитетининг раиси **Яригин,** район комсомол комитетининг секретари **Нишонов,** «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошлиғи **Бойжуманов** ўртоқлар) берилди. Район йиллик пахта тайёрлаш халқ хўжалик планини 101,64 процент, шу жумладан машина теримини 96,58 процент бажарган. Октябрь ойининг иккинчи ўн кунлигида 20,53 процент, шу жумладан машина теримида 16,79 процент ўсишга эришган.

Байроқ Чиноз районидан олиб берилади.

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи **Оққўрғон районидаги «Оққўрғон»** совхозига (директори **Элчибоев,** партия ташкилотининг секретари **Суржик,** ишчилар комитетининг раиси **Орипов,** комсомол комитетининг секретари **Абдураззоқов** ўртоқлар) берилди. Совхоз йиллик пахта тайёрлаш халқ хўжалик планини 93,77 процент, шу жумладан машина терими планини 93,29 процент бажарган. Октябрь ойининг иккинчи ўн кунлигида 21,98 процент, шу жумладан машина теримида 15,79 процент ўсишга эришган.

Байроқ Бекобод районидаги 1-«Далварзин» совхозидан олиб берилади.

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи **Чиноз районидаги С. Раҳимов номли колхозга** (раиси **Бектўраев,** партия ташкилотининг секретари **Аджимуротов,** касаба союз комитети раиси **Сотиболдиев,** комсомол ташкилотининг секретари **Холмирзаева** ўртоқлар) берилди. Хўжалик йиллик пахта тайёрлаш халқ хўжалик планини 90,54 процент, шу жумладан машина терими планини 66,75 процент бажарган. Октябрь ойи иккинчи ўн кунлигида 32,92 процент, шу жумладан машина теримида 36,42 процент ўсишга эришган.

Байроқ Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозидан олиб берилади.

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи **Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги»** колхозига (раиси **Тўлаганов,** партия ташкилотининг секретари **Пўлатов,** ишчилар комитетининг раиси **Усмонов,** комсомол ташкилотининг секретари **Йўлдошева** ўртоқлар) берилди. Йиллик халқ хўжалик планини 119,76 процент, шу жумладан машина терими планини 120,43 процент бажарган. Октябрь ойининг иккинчи ўн кунлигида 28,04 процент, шу жумладан машина терими 27,97 процент ўсишга эришган.

Байроқ Юқори Чирчиқ районидаги «Правда» колхозидан олиб берилади.

Область матлубот жамиятига механик-ҳайдовчилар ва терим илғорларига сотиш учун Оққўрғон районига, шу районидаги «Оққўрғон» совхозига, Чиноз районидаги С. Раҳимов номли, Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозларига биттадан енгил автомашина ажратиш топширилди.

РЕСПУБЛИКА ҲУРМАТ ТАХТАСИГА ЁЗИЛДИ

1975 йилда пахта тайёрлаш халқ хўжалик планларини барвақт бажарганликлари учун қуйидагилар республика ҳурмат тахтасига ёзилсин:

Тошкент областидаги **Бўка райони.** Район партия комитетининг секретари ўртоқ **Исломов,** район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Қодиров,** район ижроия комитети қишлоқ хўжалиги район ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Содиқов,** «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси ўртоқ **Парамонов,** район суғориш системалари бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Абдиев,** район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **Султонов.**

ВЕНЕРАНИНГ БИРИНЧИ СУНЪИЙ ЙЎЛДОШИ

ТАСС АХБОРОТИ

Совет фани ва техникаси Венера планетасини тадқиқ этишда яна ажойиб муваффақиятга эришди.

1975 йилнинг 22 октябрида «Венера-9» планеталараро автомат станцияси 136 суткалик учиш давомида 300 миллион километрдан зиёд масофани ўтиб, Венера теварагидаги орбитага чиқди ва Венера планетасининг тарихда биринчи сунъий йўлдоши бўлиб қолди.

Станциянинг туширилувчи аппарати Венера юзига оҳиста қўнди. Венера планетаси атмосфераси шароитларида ердагидан 90 баравар катта босим ҳамда цельсий ҳисоби билан 485 градус температурада аппарат қўнган жойда биринчи марта планета юзининг ноёб тасвири олинди.

Планеталараро траектория бўйлаб учиш чоғида «Венера-9» автомат станцияси билан 90 марта алоқа сеанси ўтказилиб, шу сеанслар чоғида станциянинг учиши бошқариб борилди, станция ичидаги системаларнинг ҳолати контроль қилиб турилди, ҳаракат траекториясининг параметрлари ўлчанди ҳамда космик фазода ўтувчи физик жараёнлар илмий тадқиқоти ўтказилди.

Станция планета атрофидаги фазонинг ҳисоблаб қўйилган нуқтасига чиқишини таъминлаш ҳамда туширилувчи аппарат ажраши ва Венера атмосферасига киришига зарур шароитларини яратиш учун станциянинг учиш траекторияси икки марта ростлаб қўйилди.

Автомат станция Венера атмосферасига киришидан икки сутка олдин 20 октябрда туширилувчи аппарат ажради. «Венера-9» станцияси туширилувчи аппарати ажраганидан сўнг 22 октябрда Венера сунъий йўлдоши эллиптик орбитасига ўтказилди. Орбитанинг планета юзидан минимал баландлиги 1500 километрга ва айланиш даври икки суткага яқинлашади.

Йўлдошга ўрнатилган илмий аппаратлар Венера атмосферасининг кимёвий таркибини ва физик характеристикаларини, булутлари структурасини, магнит майдонини, планета қуёш елидан ўтиш зонасида плазма характеристикаларини тадқиқ этишга мўлжалланган.

22 октябрь Москва вақти билан соат 6 дан 58 минут ўтганида туширилувчи аппарат секундига 10,7 километр тезликда Венера атмосферасига кирди. Атмосферадаги аэродинамик тормозланиш жараёнида туширилувчи аппарат учиш тезлиги секундига 250 метрга қадар пасайди ва шундан сўнг станция ичидаги автоматика парашют системасини ишга солди. Парашютда тушиш чоғида планетанинг булут қатлами биринчи марта комплекс равишда тадқиқ этилди.

50 километр баландликда парашют системаси ажради, шундан сўнг туширилувчи аппарат аэродинамик тормозланиш системасидан фойдаланган ҳолда пасайишни давом эттирди ва Москва вақти билан соат 8 дан 13 минут ўтганда Венера юзига оҳиста қўнди.

Туширилувчи аппарат конструкцияси планета атмосферасидан ўтиш ва унинг юзида ишлаш даврида ичидаги системалар ва илмий аппаратлар нормал ишлаб туришини таъминлади.

Туширилувчи аппарат қасаётганида ва аппарат қўнгач 53 минут мобайнида унда ўрнатилган илмий аппаратлар ёрдамида планета атмосфераси ва юзи тадқиқ этилди, шунингдек қўниш жойининг тасвири юборилди. Туширилувчи аппарат берган сигналларини Венера сунъий йўлдоши қабул қилиб олиб, ерга юбориб турди.

Планетанинг булут қатлами тўғрисида, Венера атмосферасининг оптик характеристикалари ва параметрлари ҳақида, планета юзининг ёритилиш шароитлари ҳақида, шунингдек қўниш жойидаги заминнинг физик хоссалари ва характери тўғрисида маълумотлар олинди.

Венера планетасининг сунъий йўлдоши — «Венера-9» автомат станциясининг ичига Владимир Ильич Ленин барельефи туширилган вимпель ўрнатилган. Туширилувчи аппаратда СССР Давлат гербининг тасвири ишланган вимпель ўрнатилган.

«Венера-10» автомат станцияси учишини давом эттирмоқда. 22 октябрда Ердан 84 миллион километр ва Венерадан 872 минг километр масофада эди. Бу станция 25 октябрда Венера чеккаларига етиб боради.

Олис космик алоқа маркази «Венера-9» ва «Венера-10» автомат станцияларини ҳамон бошқариб турибди.

Венера планетасини биринчи марта бир вақтда туширилувчи аппарат ҳамда планета сунъий йўлдоши ёрдамида ноёб комплекс илмий тадқиқ этиш маълумотлари ишлаб чиқилмоқда ва ўрганилмоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXV съезди бўсағаларида совет космонавтикаси эришган янги улуғвор муваффақият — Советлар мамлакати илмий-техника тараққиётининг, совет халқи ижодий ташаббусларининг ажойиб далилидир, космик фазони ўзлаштиришга қўшилган муносиб ҳиссадир.

РУС ТИЛИНИ ЎРГАНИШ МАСАЛАЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН БУТУНИТТИФОҚ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

РУС ТИЛИ—СОВЕТ ИТТИФОҚИДАГИ ҲАММА МИЛЛАТЛАР ВА ЭЛАТЛАРНИНГ ЎЗАРО МУОМАЛА ВА ҲАМКОРЛИК ТИЛИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Азиз ўртоқлар!

Биз инсониятнинг энг яхши орзу-умидлари ва энг юксак идеаллари рўёбга чиқаётган ажойиб, мўъжизакор даврда яшаб турибмиз. Асрлар бўйи орзу қилиб келинган, эртакларда тараннум этилган нарсалар ҳозир реал воқеликка айланмоқда. Жуда кўп халқларнинг афсоналарида санъаткорларнинг ижодий даҳоси эркинлик ва ақл-заковат салтанатини тасвирлаган эди.

Инсониятнинг энг буюк зотлари ягона қардошлик оиласига жипслашган халқлар биргаликдаги аҳил куч-ғайратлари билан тинчлик, меҳнат, озодлик, тенглик ва бахт-саодат жамиятини вужудга келтирадиган порлоқ замонни орзу қилган эдилар.

Ўша давр келди. Табаррук диёримизда орзулар ушалди. Совет халқи Ленин партияси раҳбарлигида бутун жаҳон тарихидаги энг адолатли, энг инсонпарвар жамият — коммунистик жамият қурилишининг улуғвор программасини муваффақиятли суратда рўёбга чиқармоқда.

Ватанимиз КПСС XXIV съездидан кейин ўтган давр ичида, тўққизинчи беш йиллик мобайнида иқтисодий қудратини муттасил мустаҳкамлаш, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини гуркиратиб юксалтириш йўлида олға томон катта қадам қўйди.

Коммунистик партиянинг навбатдаги XXV съездига тайёргарлик туфайли ҳамма совет кишиларининг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги қулф уриб юксалди. Ҳамма жойда жонажон ленинчи партиянинг съездини муносиб кутиб олиш учун қудратли умумхалқ социалистик мусобақаси кенг қулоч ёзди. Шуларнинг ҳаммасида меҳнаткашларнинг оммавий ватанпарварлиги, уларнинг партия белгилаган планларни муваффақиятли равишда амалга оширишга бўлган муттасил интилиши ўзининг яққол ифодасини топмоқда.

КПСС XXIV съездидан кейин мамлакатдаги ғоявий ҳаёт анча активлашди. Совет кишиларининг маънавий фаолияти сермазмун ва кўп қиррали бўлиб қолди. СССР халқларининг бузилмас дўстлиги ва биродарлиги, уларнинг партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети теварагидаги бирлиги ҳамда жипслиги йил сайин мустаҳкамланиб, ривожланиб бормоқда. Партия программасидаги коммунистик ижтимоий муносабатларнинг ривожланиши мамлакатимиздаги барча халқлар ўртасида ишонч ва яқин ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради, деган қоида ҳақиқатга айланди.

Кейинги вақтларда партия Марказий Комитети идеология масалалари юзасидан бир қанча қарорлар қабул қилди, шу қарорларда ғоявий-сиёсий ишни янада такомиллаштириш ва унинг самарадорлигини ошириш йўллари белгилаб берилди.

КПСС Марказий Комитетининг мамлакат мактабларида, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида рус тилини ўргатиш ва ўқитиш проблемаларига бағишланган ушбу Бутуниттифоқ конференциясини ўтказиш тўғрисидаги қарори совет кишисини маънавий жиҳатдан камол топтириш тўғрисида партия қилаётган доимий ғамхўрликнинг яна бир ёрқин ифодасидир.

Рус тили — улуғ Ленин тилидир, инсониятнинг ўз озодлиги йўлидаги курашининг тарихий тажрибаси умумлаштирилган ва келажак йўли ёритилган тилдир, илмий ва бадиий тафаккурнинг бебаҳо дурдоналари яратилган тилдир, коинот кашшофлари ва янги турмушни биринчи бўлиб ижод қилганларнинг тилидир.

К. Маркс билан Ф. Энгельс ўз асарларидан бирида тилни «фикрнинг бевосита ифодачиси» деб таърифлаган эдилар. Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, XX асрда рус тили революцион ҳаракатни жўш урдирувчи илғор, революцион, фикрнинг бевосита ифодачиси бўлиб қолди.

Тинчлик, дўстлик ва порлоқ орзу-умидлар сўзи бўлган рус сўзи халқлар, миллатлар ва элатларнинг тақдирлари ҳамда эзгу орзуларини бирлаштириб, бир-бирларининг маънавий хазиналаридан баҳраманд қилиб, уларнинг ғоявий бирлигини кучайтириб, маданиятини бойитиб ва бир-бирига яқинлаштириб, шу тариқа уларнинг ҳаммасига тараққиёт ва равнақ йўлидан биргаликда олға боришга ёрдам бермоқда.

Ушбу конференцияга рус тилини ўргатиш ва ўқитиш соҳасидаги мутахассисларгина эмас, шу билан бирга кенг совет жамоатчилиги ҳам зўр қизиқиш билан қараётганлигининг боиси ҳам шудир. Бизнинг мўътабар анжуманимизда ҳамма иттифоқдош республикалардан келган олимлар, муаллимлар, ўқитувчилар, халқ маорифи ва маданият арбоблари қатнашмоқдалар. Шу туфайли биз конференцияни кўп миллатли совет давлатининг барча халқлари маънавий ҳаётидаги муҳим воқеалар жумласига, уларнинг бузилмас дўстлиги ва мустаҳкам ҳамкорлигининг яққол тимсоллари жумласига тўла ҳуқуқ билан кирита оламиз.

Биз серқуёш Ўзбекистон пойтахтида Москва, Ленинграддан, Россия Федерациясининг бошқа шаҳарларидан, Украина, Белоруссия, Қозоғистон, Грузия, Озарбайжон, Литва, Молдавия, Латвия, Қирғизистон, Тожикистон, Арманистон, Туркманистон, Эстониядан келган азиз меҳмонларимизни чин кўнгилдан табриклаймиз.

Биз ҳаммамиз биргаликда рус тилини ўргатиш ва ўқитиш тажрибасини умумлаштириб, оммалаштириш билан боғлиқ бўлган актуал масалаларни муҳокама қилишимиз лозим.

I. УЛУҒ ВА ҚУДРАТЛИ ТИЛ

Ўртоқлар!

Тил—инсонга ато этилган энг ажойиб қобилиятларнинг бири, унинг меҳнат ва ижод фаолиятидаги энг кучли қуроли эканлиги маълум. Маркс билан Энгельс тил—одамларнинг ижтимоий маҳсули эканлигини, меҳнат билан нутқ инсон ва умуман жамият ривожидаги энг асосий икки восита эканлигини неча марталаб уқтирган эдилар.

Айни тил инсонга коинотнинг жуда мураккаб ва хилма-хиллиги чексиз бўлган сирларини ўрганишга, ўтмиш асрларнинг хазиналаридан баҳраманд бўлишга ва ўз фикрини келажак авлодларга қолдиришга, табиат ва жамият қонунларини билиб олишга, фан, техника ва санъатни олға силжитишга ёрдам беради.

Ҳозир дунёда икки мингдан ортиқ тил бор, уларнинг ҳар бири ўз тарихига эга бўлиб, ривожланишнинг кўпгина босқичларидан ўтган, ҳозирги шаклга киргунча кўпгина ўзгаришларга дуч келган. Ҳар бир тилнинг муайян, ўзига хос фазилатлари бор

Шу билан бирга муайян тарихий шароитлар тақозоси билан одамзоднинг ривожида алоҳида роль ўйнайдиган жаҳон тиллари деб аталмиш тиллар ҳам борлигини В. И. Ленин уқтириб ўтган эди. Рус тили ҳам шундай тиллар сирасига киради.

(Давоми 2-бетда).

РУС ТИЛИНИ ЎРГАНИШ МАСАЛАЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН БУТУНИТТИФОҚ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

(Боши биринчи бетда).

Рус тили — умумбашарий маданият хазинасидаги улуғвор дурдоналарнинг мажмуасидир. Бу тил ўзининг лексик-фразеологик тузилиши, луғат таркиби, фонетик ва грамматик тузилиши, ҳам адабий, ҳам жонли сўзлашув тилининг формалари, услуби ва маънолари жиҳатидан беҳад бой тилдир. Тарихий ривожланиш давомида рус тилининг луғат таркиби бошқа тилларнинг ҳисобига тўлиб борди. Аммо бу нарса рус тилини заифлаштирмай, балки бойитди ва кучайтирди, чунки рус тили ўзининг грамматик тузилишини ва асосий луғат фондини сақлаб қолиб, олға томон интила берди ва такомиллаша борди.

Айни вақтда рус тили бошқа кўпгина миллий тилларни бойитиш ва ривожлантиришга катта таъсир ўтказиб келди ва ҳозир ҳам ўтказмоқда, уларнинг луғат фондини тўлдириб, лексикавий ҳажмини кенгайтира берди.

Рус тили революцион фикрни, илғор ижтимоий фан ва демократик маданиятни ривожлантиришда, халқларни маънавий жиҳатдан бир-бирига яқинлаштиришда буюк роль ўйнади. Илмий коммунизм асосчилари рус тилига жуда катта аҳамият бериб, уни юксак баҳоладилар. Улар рус тилини ўрганишга катта эътибор билан қараганликлари бунинг яққол далилидир.

К. Маркс 1871 йилнинг январида З. Мейерга ёзган хатида бундай деган эди: «1870 йил бошидан бери менинг ўзим рус тилини ўрганиш билан шуғуллана бошлаганимни сизга хабар қилдимми, йўқми, билмадим. Ҳозир мен бу тилда анча осон ўқияпман. Бунинг сабаби шуки, менга Петербургдан Флеровскийнинг «Россиядаги... ишчилар синфининг аҳволи» деган ғоят мароқли китобини юборишди. Бундан ташқари, мен Чернишевскийнинг иқтисодий (қойилмақом) асарлари билан танишиш истагида эдим... Бунинг натижаси менинг ёшимдаги киши классик герман ва роман тилларидан жуда фарқ қиладиган тилни ўрганишга сарфлайдиган куч-ғайратга арзийди» (К. Маркс, Асарлар, XXVI том, 87—88-бетлар).

К. Маркснинг содиқ сафдоши Ф. Энгельс бундай деган эди: «Рус тилини — энг кучли ва энг бой тилларнинг бири бўлганлиги учун, шунингдек унинг туфайли очиладиган адабиёт учун ҳам ўрганса жуда арзийдиган тилни билганлар, энди унчалик оз эмас...»

Рус тилининг улуғлиги, қудрати, бойлиги ва жуда катта аҳамиятини В. И. Ленин неча марталаб уқтирди. У бундай деб ёзди: «Тургенев, Толстой, Добролюбов, Чернишевский тили — улуғ ва қудратли тил» (В. И. Ленин, Асарлар, 20-том 62-бет).

Жаҳон фани ва маданиятининг энг яхши ютуқларини ўзига мужассамлаштириб олган рус тилида турли социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва илмий-техникавий ҳодисалар ҳамда жараёнлар ўзининг бениҳоя аниқ ва маънавий лексикавий ифодасини топган.

Рус тили — инсон фаолиятининг ҳамма соҳалари учун, энг мураккаб илмий тушунчаларни ва инсон дилининг энг нозик туйғуларини ифодалаш учун баббаравар ярқли чуқур ва бой маданий анъаналарга эга бўлган тилдир.

Ажойиб физик ва тилшунос, файласуф ва шоир, тарихчи ва математик, рус фанининг отахонларидан бири, халқ орасидан етишиб чиққан Михаил Васильевич Ломоносов рус тилига берган таърифнинг аниқлигига орадан икки юз йилдан кўпроқ вақт ўтган ҳозирги кунда ҳам қойил қоламиз. Рус тили, — деган эди у, — «табиий бойлик, гўзаллик ва кучга эга, бу жиҳатдан у Европадаги биронта тилдан қолишмайди».

Ломоносов машҳур «Россия грамматикаси» асарида бундай деб ёзган эди: «Рим императори Карл Бешинчи: Испан тилида худо билан, француз тилида дўстлар билан, немис тилида ғанимлар билан, итальян тилида аёл зоти билан гаплашган маъқул, деяр эди. Аммо у Россия тилини яхши билганида эди, ўзининг бу гапига Россия тилида уларнинг ҳаммаси билан гаплашса бўлаверади, дер эди, албатта. Чунки Россия тилида испан тилининг салобати, француз тилининг жозибаси, немис тилининг қатъияти, итальян тилининг назокати, бунинг устига грек ва латин тилларининг бойлиги ва бениҳоя лўндалиги жамул жам бўлганлигини пайқаган бўлар эди».

Унинг рус тилининг битмас-туганмас бойлиги тўғрисидаги фикрига Ватанимиз ва жаҳон маданиятининг, шундан кейинги ҳамма тараққийпарвар арбоблари қўшилишди.

Александр Сергеевич Пушкин рус тилини гўзал ва оҳангдор, ифодали ва майин, иборалари бениҳоя хилма-хил тил деб атаган эди. У рус тилини ўз халқи даҳоси ва маданият бойлигининг инъикоси деб билди.

Рус тилининг хассос билимдони ва нозик устаси бўлган Иван Сергеевич Тургеневнинг қуйидаги машҳур сўзларини рус тилига айтилган мадҳия деса бўлади: «Эй улуғ, қудратли, ҳаққоний ва эркин рус тили. Ватанимизнинг тақдири тўғрисидаги ғубҳагумон кунлари, машаққатли фикр-ўйлар кунлари менинг мададкорим ва суянган тоғим бир ўзингсан!.. Улуғ халққа шундай тил инъом этилмаслигига ишониб бўлмайди!»

Улуғ пролетар ёзувчиси, социалистик реализм адабиётининг асосчиси Алексей Максимович Горький рус тилини маданиятнинг бебаҳо бойлиги ва беназир қуроли деб билди. «Рус тилининг бойлиги битмас-туганмасдир ва ақл бовар қилмайдиган тезлик билан бойиб бормоқда», деган эди у.

Рус тили — умумбашарий тил маданиятининг ғоят улуғ ютуғидир. У халқаро миқёсда кенг тарқалган ҳамда Европа, Осиё ва Американинг кўпгина мамлакатларида чинакам эътироф этилган ҳозирги замоннинг жаҳондаги энг катта тилларидан биридир.

Француз адабиётининг классиги Проспер Мериме «Николай Гоголь» деган мақоласида бундай деб ёзган эди: «Рус тили... Европадаги ҳамма тилларнинг энг бойи бўлиб, ғоят нозик маъноларни ифодалаш учун атайин яратилгандек туюлади. Ажойиб даражада лўнда ва равшан бўлган бу тил бир сўз билан бутун бир фикрни ифодалашга қодир, бошқа тилда эса шу фикрни неча-неча жумлалар билан ифодалашга тўғри келади... Бу Европадаги тиллар орасида энг гўзалидир...»

Россиядаги ҳамма миллий чекка ўлкалар халқларининг ўз озодлиги мустақиллиги ва социал тараққиёти учун маҳаллий эксплуататорларга ва чоризмга қарши олиб борган курашида рус тилининг роли бебаҳо бўлди.

Россияда революцион ҳаракат авж олганида, унинг акс садоси Туркистонга ҳам етиб келиб шу ўлканинг мазлум, қолоқ, диний хурофотлар занжирига кишанлаб ташланган халқларини уйқудан уйғотди. Аста-секин уларнинг кўзи очилиб, ўз озодлиги учун курашга отлана бошладилар. Ҳамма жойда жабр-зулм ва адолатсизликка қарши, эксплуатация ва қашшоқликка қарши исён аланга ола бошлади. Ўша пайтдаёқ озодлик, илм-маърифат тўғрисидаги дадил сўзлар янгради, тараққиёт ғоялари рус тили орқали ифодаланди.

Ўша йилларда Ўрта Осиёнинг кўпгина тараққийпарвар арбоблари Россияга боришиб, атоқли рус олимлари, ёзувчилари, революционерлари, илғор ишчилари билан учрашдилар. Бу учрашувлар уларнинг революцион онги ривожланишига ёрдам берди, Россияда ва бутун дунёда содир бўлаётган воқеалардан хабардор бўлишга, ҳаёт ҳақиқатини тушуниб олишга ёрдам берди. Улар рус халқининг қардошлик ҳис-туйғулари самимийлигига тобора кўпроқ ишонч ҳосил қила бердилар, рус тилига меҳр-муҳаббат қўйиб, уни чуқур ўрганиш зарурлигини англай бошладилар.

Ўрта Осиёнинг йирик олимлари, мутафаккирлари ва ёзувчилари рус тилини билганликлари туфайлигина рус халқи маданиятининг бойликларидан, унинг революцион ғоялари ва анъаналаридан баҳраманд бўлиб, сўнгра ўз ўлкаларининг меҳнаткашлари орасида шу ғоя ва анъаналарни жонкуярлик билан пропаганда қилишга киришдилар.

Закавказье билан Ўрта Осиё Россияга қўшиб олинганидан кейин бу жараён айниқса кучайди.

Грузиядаги И. Чавчавадзе, Озарбайжондаги М. Ф. Охундов, Арманистондаги Налбандян, Қозоғистондаги Абай Қўнанбоев, Туркистондаги Аҳмад Дониш, Муқимий, Камина Муллапафас, Тўхтагул Сотилғонов, Украинадаги Тарас Шевченко, Белоруссиядаги Я. Лучина, Молдавиядаги М. Эминеску, Латвиядаги Я. Райнис, Литвадаги Ю. Жемайте, Эстониядаги Ф. Крейцвальд, Татаристондаги Абдулла Тўқай ва бошқа жуда кўп атоқли маърифатпарвар ёзувчилар, олимлар, демократлар ва ватанпарварлар рус халқининг жаҳон маданиятига қўшган ҳиссасини юксак баҳоладилар ва ўз халқларини рус тилини ўрганишга даъват этдилар.

Истеъдодли ўзбек демократ шоири Зокиржон Фурқат илғор рус маданиятининг жўшқин жарчиси, рус тилининг тарғиботчиси бўлиб майдонга чиқди. У ўз халқини руслар билан дўст бўлишга чақирди, айни вақтда рус халқи ва у билан дўстликкина ўзбек халқини озодлик, социал тараққиёт ва маърифатга олиб боради, деб таъкидлади.

Феодал-клерикал реакция вакиллари билан буржуа миллатчиларига қарама-қарши ўлароқ Фурқат бундай деб ёзди:

«Русия халқи хат ва лисон ўрганмоққа бизни таклиф қилса, муроди ёмон эмасдур. Балки, мамлакат обод бўлиб, фуқаро ва раиялар осойишта бўлмоқларини хоҳлайдир. Азбаски, Русия халқи ҳамма вақт бизни давлатманд ва хурсанд бўлмоғимизга кўшиш қиладир».

Ҳақиқатан ҳам башоратли сўзлар!

Ўрта Осиё халқларининг рус тилини ўрганишга, рус халқи билан яқинлашишга, у билан қардошларча дўст бўлишга интилиши 1905 йил революциясидан кейин анча кучайди. Шу вақтда Россиядан Туркистонга кўпгина таниқли революционерлар сургун қилинди. Улар ўлканинг меҳнаткашлар оммасини чоризма ва маҳаллий золимларга қарши курашга отлантирдилар.

Рус тили — дунёда биринчи социалистик революциянинг тилидир. Мамлакатимиздаги ҳамма халқлар шу революция байроғи остида Россия пролетариати теварагига жипслашиб, ўз озодлиги ва мустақиллиги учун қаҳрамонона курашга отландилар, қуллик ва ҳуқуқсизликдан, қашшоқлик ва азоб-уқубатлардан халос бўлдилар, иқтисодий, сиёсий ва маданий юксалишнинг кенг йўлига чиқиб олдилар.

Коммунистик партиянинг доно ленинча миллий сиёсати изчиллик билан амалга оширилганлиги туфайли Ватанимизда яшовчи ҳамма миллат меҳнаткашларининг бузилмас дўстлиги ва қардошлиги ривож топиб, мустаҳкамланди.

Совет халқларининг дўстлиги ва қардошлигини мустаҳкамлашда Совет Иттифоқидаги жамики миллат ва элатлар, аввало, улуғ рус халқи ўз ролини ўйнади. СССРдаги ҳамма халқлар айни рус халқи теварагига жипслашиб, ягона кўп миллатли давлатни барпо этдилар. Бунинг боиси рус халқининг мамлакатимиздаги энг кўп сонли халқ эканлиги ва шундай бўлиб қолишидагина эмас.

Рус халқининг қардош халқлар ҳамкорлигидаги етакчи миллат эканлиги аввало унинг мамлакатимиздаги халқлар орасида биринчи бўлиб Маркс, Энгельснинг доҳиёна таълимотини қабул этиб, кўкларга кўтарганлиги, улуғ Ленин партиясини барпо этганлиги ва Россиядаги ҳамма халқлар ўртасида марксизм-ленинизм ғояларини оммалаштиришда буюк роль ўйнаганлиги, шу халқларни социал ва миллий озодлик учун курашга отлантирганлиги ва руҳлантирганлиги билан белгиланади.

Рус халқи жамият тараққиёти учун, инсон бахт-саодати учун курашнинг энг кўп оғирлигини ўз зиммасига олди, ҳамма қардош халқларга беғараз ёрдам бериш намунасини кўрсатмоқда. У СССРда социализм қурилишида асосий хизматни қилди, у коммунизм қурилишига энг салмоқли ҳисса қўшмоқда.

Рус халқи ўзининг қаҳрамонона бунёдкорлик меҳнати ва фидокорона жанговар кураши билан пролетар интернационализми принципларига чексиз садоқати, беғаразлиги, олий ҳимматлиги ва меҳнатсеварлиги билан мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг чуқур ҳурматига ва тўла ишончига сазовор бўлди. Шунинг учун ҳам улар рус халқини ҳақли равишда ўз оғамиз деб, СССРдаги тенг миллатлар орасидаги биринчи миллат деб атайдилар.

Ҳамма миллатларга мансуб совет кишилари рус халқини астойдил севадилар, унинг истеъдоди, ақл-заковати, ленинча инсонпарварлиги ва одамохунлигига қойил бўлмоқдалар, кучли, матонатли, курашда дадил бўлишни ундан ўрганмоқдалар, унинг маданиятини ва илғор анъаналарини ўзларига сингдирмоқдалар. Улуғ Ленин тили — рус тилини зўр мароқ билан ўрганмоқдалар.

II. РУС ТИЛИ ВА МИЛЛАТЛАРНИНГ БИР-БИРИ БИЛАН ЯҚИНЛАШУВИ

Ўртоқлар!

Совет ҳокимияти йилларида мамлакатимизда ўз кўлами ва теранлиги жиҳатидан мислсиз социал-сиёсий, иқтисодий ва маданий ўзгаришлар содир бўлди, бу ўзгаришлар бутун дунёни ҳайратга солмоқда. Барча совет халқлари Ленин партияси раҳбарлигида ўз моддий ва маънавий ривожида жуда катта муваффақиятларга эришди.

Маданият, фан ва техника юксалиши билан бирга рус тили ҳам ривож топаберди. У беқиёс бой ва кучли бўлиб қолди, луғат состави анча кўпайди, унинг ҳаракат диапазони кенгайди.

«Миллатлараро алоқалар ва ҳамкорлик тез ўсаётганлиги Совет Иттифоқидаги барча миллатлар ва элатларнинг ўзаро муомала қиладиган тили бўлиб қолган рус тилининг аҳамиятини оширишга олиб бормоқда», — деди ўртоқ Л. И. Брежнев СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги тўғрисидаги докладида.

Бу — тасодифий ҳол эмас. Мамлакатимиз халқлари иқтисодий ва маданий ривожининг эҳтиёжлари, ўзаро боғланган ягона халқ хўжалик комплекси бўлмиш социалистик экономиканинг Умумиттифоқ характери, кадрлар, моддий ва маънавий бойликларни айирбошлашнинг жадал давом этаётган жараёнлари, совет жамияти бутун турмуш укладининг интернационаллашиб бораётганлиги шуни тақозо этди.

Рус тили Совет Иттифоқининг ҳамма халқлари учун порлоқ коммунизм ғояларини амалга ошириш йўлидаги курашнинг таъсирчан воситаси, кўп миллатли совет жамиятимизни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришнинг муҳим шарти бўлиб қолди.

Мамлакатимизда социализм ғалаба қозонганлиги натижасида, коммунизм қурилиши авж олдирилган даврда одамларнинг илгари мисли кўрилмаган янги тарихий бирлиги — Совет халқи вужудга келди. Бу — 100 дан ортиқ миллат ва элатнинг интернационал бирлигидир. Бу — социалистик ижтимоий муносабатлар, иқтисодий, сиёсий ва маданий турмушнинг бирлиги, марксизм-ленинизм идеологияси, меҳнаткашларнинг манфаатлари ва коммунистик идеаллари бирлиги асосида таркиб топди.

Совет кишиларининг Ватани битта, у ҳам бўлса — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидир, уларнинг мақсади битта, у ҳам бўлса — коммунизм қуришдир. Уларнинг идеологияси битта, у ҳам бўлса — марксизм-ленинизмдир, уларнинг йўлбошчиси битта, у ҳам бўлса — Улуғ Ленин партиясидир. Уларни муштарак сиёсий негиз — меҳнаткашлар депутатлари Советлари ва ягона иқтисодий негиз — социалистик хўжалик системаси бирлаштириб турибди. Уларнинг мазмунан социалистик ягона маданияти бор. Совет кишилари меҳнат фаолиятининг ўзи ҳам интернационалдир — чунки бизнинг мамлакатимизда ҳар бир кишининг меҳнати коммунистик қурилишнинг умумий ўзанига қуйилаверади.

Совет халқи ўзининг метиндек жипслашганлигини ўз меҳнати билан, Коммунистик партиянинг сиёсатини сидқидилдан маъқуллаши билан намойиш қилмоқда. Партиямиз айни халқнинг жипслиги ва онглилиги билан кучлидир. Партия куч-қудратимиз манбаи — Совет Иттифоқи халқларининг бузилмас ғоявий, маънавий-сиёсий бирлиги, уларнинг қардошларча дўстлиги тинимсиз мустаҳкамланиб бориши учун ҳамма ишни қилмоқда.

Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, совет халқининг вужудга келишида, унинг бирлиги мустаҳкамланишида одамлар, социал группалар ва синфлар, халқлар ва миллатлар маънавий алоқасининг қудратли ва таъсирчан омили бўлган рус тили жуда катта роль ўйнади ва ўйнамоқда. Миллатлараро муомала воситаси бўлиб қолган рус тили моддий ишлаб чиқариш соҳасини ҳам, совет халқининг сиёсий, маданий турмушини ҳам ўз ичига олади. У тажрибани ўзаро баҳам кўришга ҳамда ҳар бир миллат ва элатнинг СССРдаги барча халқлар маданий ютуқларидан ва жаҳон маданиятидан баҳраманд қилишга, фан ва техниканинг ҳозирги замон чўққиларини эгаллашга ёрдам бермоқда.

Улуғ рус олими Иван Петрович Павлов сўз, тилни, алоҳида ҳар бир одамнинг ҳам, халқнинг ҳам, жамики инсониятнинг ҳам бутун фаолиятининг олий интегратори, бирлаштиргичи, тўплагичи ва бошқарувчиси деб атагани бежиз эмас.

Айни шу боисдан ҳам бизнинг кўп миллатли давлатимизда рус бўлмаган халқларнинг рус тилини ўрганишга интилиши муттасил кучайиб бормоқда. Бу тилни билиш мамлакатимиздаги ҳамма гражданларнинг жуда зарур, узвий эҳтиёжи бўлиб қолди. Қуйидаги рақамлар буни яққол кўрсатиб турибди.

Сўнгги аҳоли рўйхати маълумотларига қараганда, мамлакатимизда яшовчи кишиларнинг умумий сони 1970 йил бошида салкам 242 миллион кишига етди. Шулардан 129 миллиондан кўпроғи руслар бўлса, аҳоли рўйхати вақтида 141,8 миллион киши рус тили ўзининг она тили эканлигини айтди. Бунинг маъноси шуки, руслардан ташқари бошқа миллатларга мансуб яна 13 миллион киши рус тилини ўз она тили деб ҳисобламоқда. Рус тилини СССР халқларининг ўзлари яхши биладиган иккинчи тили деб атаган рус бўлмаган салкам 42 миллион бошқа миллат кишисини ҳам бунга қўшмоқ керак.

Шундай қилиб, мамлакатимизда рус тилини яхши биладиган жами салкам 184 миллион киши бор, улар СССРдаги умумий аҳолининг 76 процентини ташкил қилади. Кейинги беш йиллик даврида бу кўрсаткич янада кўпроқ ўсганлиги шубҳасиз.

Рус тили миллий тилларнинг ривожига ҳар тарафлама ва баракали таъсир ўтказиб келди ва ўтказмоқда. Айни вақтда унинг ўзи миллий тиллардан айрим сўзларни қабул қилиб олмоқда, бошқа миллатларнинг ифода воситаларини ўзига сингдириб, ўзлаштирмоқда, шу тариқа ўзининг лексика запасини бойитмоқда. Бу — диалектик ўзаро таъсир замиридаги ўз моҳият эътибори билан ғоят прогрессив бўлган битта объектив, қонуниятли жараённинг икки жиҳатидир.

Рус тили — «ўз иборалари ва воситалари жиҳатидан ихчам ва қудратлидир... бошқа тилларга муносабати жиҳатидан қабул қилишга ва бирга яшашга мойилдир...» — деб ёзган эди ўз вақтида А. С. Пушкин. Рус тилининг бу ўзига хос хусусиятлари кўп миллатли совет давлати шароитида янада ривож топди, янги фазилатлар касб этди.

Тиллар ўртасидаги алоқа жараёни социал икки тиллиликка олиб бормоқда. Бу ҳодиса Совет Иттифоқи халқларининг тил фаолиятида бениҳоя кенг ривож топди. Рус ва миллий тилларнинг ўзаро алоқаси мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг кундалик алоқаларида айниқса яққол намоён бўлмоқда.

Кейинги ўн йиллар давомида жадал ривожланган ва келгусида ҳам сўзсиз кенгайиб бориш тенденциясига эга бўлган бу жараённи чуқур фаҳмлаб олиш лозим. Бу жараён Совет кишилари ишлаб чиқариш ва жамоат фаолиятининг ҳамма соҳаларига кириб бормоқда, илмий ва бадиий ижодкорлик соҳасини қамраб олмоқда. Шундай бўлиши ҳам қонуниятли бир ҳолдир.

Маълумки, ҳар бир ишлаб чиқариш коллективи — завод, қурилиш, колхоз ёки совхоз коллективи — ҳозирги замон шароитимизда албатта интернационал коллектив бўлиб қолмоқда. Бу коллективларда бир неча, баъзан эса кўпгина турли миллатларнинг вакиллари ўз меҳнатларини бир-бирига ўзаро бўйсундириб, куч-ғайратларини мувофиқлаштириб, аҳиллик билан ишламоқдалар.

Илмий тадқиқотлар соҳасида ҳам худди шу жараён кўзга ташланиб турибди. Ҳозир мамлакатимизда она тиллари ҳар хил бўлган кишилар бир проблема устида биргаликда иш олиб бормаётган институт, лаборатория, кафедрани топиш қийин. Биз бошқарув соҳасида ҳам шундай аҳволни кўрамиз.

Шу тариқа икки тилни ишлатишга табиий эҳтиёж вужудга келади, бунда ҳар бир кишида ўз она тили билан бирга иккинчи она тили — кенг миллатлараро муомала тили — рус тилини ўрганишга табиий ички эҳтиёж туғилади.

Шу нарса характерлики, бу жараён бадиий ижодкорлик соҳасида ҳам, ҳатто унинг тил билан чамбарчас боғлиқ бўлган адабиёт каби соҳасида ҳам ўз аксини топмоқда. Масалан, ҳозир мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг ёзувчилари чуқур миллий санъаткор бўлиб қолиши билан бирга ўз она тилида ҳам, рус тилида ҳам асарлар яратмоқдалар, иккала тилни ҳам баббаравар эгаллаб олганлар.

Қайси хонадонга кирманг, она тилидаги китоблар ёнида албатта рус тилидаги китоблар ҳам турганини кўрасиз. Ҳамма жойда учрайдиган бу факт ҳам миллий маданиятларимизнинг икки тил асосида эканлигидан яққол далолат беради.

Миллий республикаларда, область ва ўлкаларда ишлаб турган нашриётларнинг ҳаммаси маҳаллий, она тилидаги китоблар билан бирга, худди шу китоб ва брошюраларни рус тилида кўп нусхада чиқараётганлигини ҳам айтмасдан ўтиб бўлмайди. Бу китобларнинг ҳаракат майдони шу тариқа кенгаймоқда. Улар рус тили орқали умумиттифоқ ва халқаро майдонга чиқмоқда.

Икки тиллилик ёйилиб бораётганлиги муносабати билан кўпинча унинг социал оқибатлари тўғрисидаги масала ўртага қўйилмоқда. Бу ўринда мафкуравий душманларимизнинг миллатлараро муомала тили она тилини сиқиб чиқармоқда, деган даъволарини тажриба мезонига таяниб, мутлақо аниқ равшан ва қатъият билан бутунлай тутруқсиз гаплар деб рад қилмоқ керак. Бизнинг ижтимоий тузумимиз, коммунистик қурилиш тажрибаси тилларнинг ўзаро таъсири тўғрисидаги бундай даъволарни тамомила чиппакка чиқаради. Икки тиллилик тиллардан биронтасининг ўз-ўзидан ассимиляция бўлишига олиб бормайди.

Кўп миллатли социалистик давлатда икки тиллилик миллатларни, миллий маданиятларни бир-бирига яқинлаштиришга, умумий ва ягона жараёнда қатнашаётган тиллардан ҳар бирининг ўзаро бойишига, ўзаро таъсир ўтказишига, бир-бирини тўлдиришига, лексикавий запасларини кўпайтиришига ёрдам беради.

Ҳозирги замон рус тилида вужудга келган терминлар, тушунчалар, категориялар мамлакатимиздаги бошқа ҳамма халқларнинг тилларига, шунингдек дунёдаги бошқа кўпгина халқларнинг тилларига ҳам таркибий равишда кириб, қўшилиб кетмоқда. Ҳозир ер юзидаги одамлардан қай бири, айтайлик, «спутник», «большевик», «союз» сингари рус сўзларини, «пятилетка» каби русча терминни, «ленинизм» деган фалсафий категорияни ва бошқа юзлаб рус сўзларини билмайди дейсиз. Бу сўзларни таржима қилиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бу сўзлар ҳаммага тушунарли.

Ҳозир миллий республикада яшовчи ҳар бир киши ўзини Совет Иттифоқининг граждани деб ҳисоблайди. У турли халқлар маданиятга қўшган ва қўшаётган ҳамма бойликларни тезроқ ўзлаштириб олиш жуда зарурлигини ҳис этмоқда. Миллий маданиятлар яккаланган ҳолда бекик ҳаёт кечирмайдиган бўлиб қолди.

Бунинг устига миллий маданиятлар бир-бирлари билан ўзаро боғланиб, бир-бирлари билан баҳамжиҳат бўлиш асосидагина ривожлана олишлари мумкин. Рус тили эса ана шу ўзаро алоқа, ана шу баҳамжиҳатлик қуролидир, у совет маданиятини мустаҳкам жипслаштириб турибди. Ҳозир халқларга ҳар бир алоҳида халқнинг маданиятдан кўра ҳамиша бойроқ, кенгроқ, хилма-хилроқ бўлган кенг жаҳон сари мустаҳкам кўприк қурилиши зарур. К. Маркснинг «ҳар бир миллат бошқалардан ўргана олади ва ўрганиши лозим» деган сўзларини эсга олайлик.

Бошқа миллатлардан ўрганиш ва айни замонда ўз миллатининг маданий ютуқларини муштарак мулкка айлантириш — маданиятлар ўзаро таъсири ва ўзаро бойиши прогрессив жараённинг мантиқидир. Бу нарса бизнинг гўзаллик тўғрисидаги тасаввурларимиз доирасини кенгайтиради, ер юзининг турли жойларида бунёд этилган маданий бойликларнинг жамики ажойиб хилма-хиллигини очиб беради.

Коммунистик қурилишнинг ҳозирги даври СССРдаги миллий муносабатлар ривожида янги босқични бошламоқда. Коммунизмнинг ягона моддий-техника базасини вужудга келтириш совет халқларини бир-бири билан янада мустаҳкамроқ яқинлаштиришга олиб боради. Ҳар бир республиканинг коммунизм қурилиши умумий ишига қўшаётган ҳиссаси кўпаймоқда. Синфлар ўртасидаги тафовутларнинг йўқолиши ва коммунистик ижтимоий муносабатларнинг ривожланиши миллатларнинг социал жиҳатдан бир хиллигини кучайтиради, маданият, аҳлоқ, турмушнинг муштарак коммунистик белгиларини ривожлантиришга, улар ўртасидаги ўзаро ишонч ва дўстликни янада мустаҳкамлашга олиб боради.

Ўзингизга маълумки, мамлакатимизда миллий масалада икки тенденция амал қилмоқда. Биринчидан, интернационализм байроғи остида миллатлар бир-бири билан тобора яқинлашиб бормоқда, уларнинг ўзаро таъсир кўрсатиш ва бир-бирини бойитиш тенденцияси кучаймоқда. Бу — етакчи тенденциядир. Иккинчидан, ҳар бир социалистик миллат ҳар тарафлама ривож топмоқда.

Миллатларнинг равнақ топиши ва яқинлашиши, бир-бири билан ўзаро боғланган ва бир-бирини ўзаро тақозо этадиган объектив жараёнлардир. Бир жараённинг ривожи бошқасининг ривожи учун шарт-шароит яратади. Социалистик миллатлар ва элатларнинг ўзаро яқинлашиб, ҳамкорлик қилиша улар равнақ топишининг энг муҳим шартидир. Совет миллатлари ва элатларининг ривожланиб, равнақ топиши эса, ўз навбатида, уларнинг ўзаро алоқасини кучайтиради. Шу тенденцияларнинг ҳар иккаласи диалектик бирликни ташкил этади ва бир-бирига йўлдошлик қилади. Равнақ топиш орқали яқинлашиш ва яқинлашиш орқали равнақ топиш — социалистик миллатлар ривожининг моҳиятидир.

Бизнинг мамлакатимизда ўз руҳи ва интернационал мазмуни жиҳатидан ягона совет социалистик маданияти вужудга келиб, равнақ топди. Бу маданият ҳамма халқлар яратган маънавий бойликларнинг узвий бирикмасидан иборатдир. Миллий тўсиқларни билмайдиган ва жамики меҳнат аҳлига баббаравар хизмат қилаётган умумий интернационал белгилар, янги, коммунистик маданият негизлари тобора яққол кўрилмоқда.

Миллатлараро алоқалар ва ҳамкорликнинг тез ўсиши рус тилининг аҳамиятини янада оширмоқда. Совет жамияти ривожидаги бу объектив-тарихий жараённи СССР халқлари маданий турмушини сохталаштирувчилар бузиб кўрсатмоқдалар. Улар рус тилининг кенг ва бемалол тарқалишини, уни миллатлараро муомала воситаси сифатида ўрганишни рус тили ва рус маданиятини зўрлаб қабул қилдириш тарзида кўрсатмоқчи бўладилар. Бу очиқдан-очиқ сохтакорликдир.

Рус тилини зўрлаб қабул қилдиришга ўз вақтида В. И. Ленин кескин қарши чиққан эди. 1913 йилдаёқ у мажбурий давлат тили ғоясини буржуа, миллатчилик ва ўтакетган реакцион ғоя деб рад қилиб бундай деб ёзган эди: «Рус тили улуғ ва қудратли тил, дейдилар бизга либераллар. Ажабо, сизлар Россиянинг ҳар қандай чекка ўлкасида яшовчи ҳар бир кишининг бу улуғ ва қудратли тилни билишини хоҳламайсизларми? Ажабо, сизлар рус тилининг бегоналар адабиётини бойитишини, уларга улуғ маданий бойликлардан ва ҳакказолардан фойдаланиш учун имкон беришини кўрмаяпсизларми?

Бу гапларнинг ҳаммаси тўғри, жаноб либераллар, — деб жавоб берамиз биз уларга. Тургенев, Толстой, Добролюбов, Чернишевский тили — улуғ ва қудратли тил эканлигини сизлардан кўра яхшироқ биламиз. Қайси миллатдан бўлишига қарамай, Россиядаги барча миллатларнинг мазлум синфлари ўртасида мумкин қадар мустаҳкам алоқа ва биродарона бирлик ўрнатилишини сизлардан кўра кўпроқ хоҳлаймиз. Шунинг учун ҳам биз, Россиядаги ҳар бир кишининг улуғ рус тилини билиш имкониятига эга бўлишига тарафдормиз, албатта». (Асарлар 20 том, 62-63 бетлар). Шу асарининг ўзидаёқ В. И. Ленин мажбуран тил ўргатишга йўл қўйиб бўлмаслигини таъкидлайди. «Умуман ижтимоий ҳаётнинг бутун жараёни барча миллатларни бир-бири билан яқин алоқа боғлашга олиб боради», шу сабабли «ўзининг ҳаёт ва иш шароитлари жиҳатидан рус тилини ўрганишга эҳтиёжи бўлган кишилар уни... ўрганиб оладилар» деб уқтирди у (Ўша жойда).

Шу билан бирга Владимир Ильич миллий тилларни ривожлантириш, бу тилларнинг давлат аҳамиятини эътироф қилиш, бу принципни қонун йўли билан мустаҳкамлаб қўйиш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилди.

В. И. Ленин 1922 йил декабрида оғир бетоб бўлишига қарамай, бу масалага қайта-қайта эътибор бериб, «иттифоқимизга кирадиган ғайри-миллий республикаларда миллий тилнинг ишлатилиши хусусида жуда қатъий қоида жорий этиш ва бу қоидани айниқса синчиклаб текшириш лозим», бунда миллий тилларнинг ривожига ҳеч қандай баҳона билан тўсқинлик қилинмаслиги керак, деб уқтирди.

В. И. Лениннинг бу сўзларида миллий тилларни ҳам, шунингдек Совет Иттифоқи халқларининг миллатлараро муомала ва бирлик тилини ҳам ривожлантириш соҳасида партиямизнинг сиёсати диалектик бирлигининг бутун бир программаси ифодалаб берилган. Коммунистик партия шу программани 50 йилдан кўпроқ вақт мобайнида изчиллик билан ва муттасил амалга ошириб келмоқда.

В. И. Ленин белгилаб берган йўлнинг тўғрилигини ҳаётнинг ўзи жуда равшан ва яққол тасдиқлади. Миллатларнинг ривожи, уларнинг социализм қурилишида актив ижодий қатнашиши ҳамма халқларни ўз манфаатидан келиб чиқиб улуғ рус тилини ихтиёрий равишда бажонидил ўрганишга, бутун қалби ва ақли билан унга ихлос қўйишга ундади.

III. МЕҲНАТКАШЛАРНИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ

Ўртоқлар!

Партиямиз мамлакатни коммунизм йўлидан янада ривожлантириш масалаларини ҳал этар экан, Совет Иттифоқининг барча меҳнаткашларини ҳаётбахш ватанпарварлик ва пролетар интернационализми руҳида доимо, муттазам равишда зўр эътибор билан тарбиялашга катта аҳамият бермоқда.

Одамларнинг бирликка интилиши — жаҳон тарихидаги илғор тенденциядир. XX аср кишиси зиддиятлар, миллий ва синфий антагонизмлар кескин тус олган жуда мураккаб шароитда яшаб турибди. Шунга қарамай, интернационализм давримизнинг улуғвор ҳақиқати бўлиб қолди. Бу — ҳозирги ҳаётнинг объектив ва жўшқин жараёни бўлиб, одамлар муштарак мақсадлар йўлида, тақдирлар ва вазифаларнинг, янги жамият қуриш учун курашдаги манфаатлар ва идеологиянинг муштараклиги билан бирлашган ҳамма жойда сезилиб турибди.

Атоқли француз коммунист ёзувчиси, тинчлик учун оташин курашчи Анри Барбюснинг қуйидаги сўзлари ҳар қачонгидан ҳам актуал янграмоқда: «Имкони бўлган ҳамма нарсани ҳеч истисносиз тинмай кенгайтириш, интернационаллаштириш лозим. Тўсиқларни бузиб ташлаш керак, одамлар ёруғ дунёни, ажойиб уфқларни кўрсинлар. Инсондан инсониятгача бўлган йўлни сабр-тоқат билан, қаҳрамонона тозалаш керак».

Бизнинг мамлакатимизда интернационализм миллион-миллион совет кишиларининг чуқур эътиқодига ва хулқ-атвор нормасига айланганлиги партиямизнинг жуда катта ғалабасидир.

Партиямизнинг миллий муносабатлар соҳасидаги программасида: интернационализм принципларини изчиллик билан ўтказиш, социализмнинг энг муҳим ғалабаларидан бири бўлган халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш; ҳар қандай миллатчилик ва шовинизм кўринишларига ҳамда сарқитларига қарши, миллий маҳдудлик ва мумтозлик тенденцияларига қарши... коммунистик қурилишга халақит берадиган урф-одатларга қарши муросасиз кураш олиб бориш вазифалари ўртага қўйилган.

Партия меҳнаткашларни интернационализм руҳида тарбиялаш соҳасидаги фаолиятида ўз программасининг ана шу қоидаларига кун сайин амал қилиб келмоқда.

Мамлакатимизда халқ хўжалигининг ягона системаси негизидагина эмас, шу билан бирга жамиятнинг бутун мамлакат учун ягона, бир типдаги социал тузилиши асосида ҳам миллий муносабатлар янада ривожланиб, социалистик миллатлар бир-бири билан аста-секин яқинлашиб бормоқда.

Буржуа жамиятидаги миллатлардан фарқли ўлароқ социалистик миллатлар ичида синфий антагонизмлар, муросасиз зиддиятлар йўқ. Коммунистик қурилиш жараёнида ҳар бир республикада ва бутун мамлакатда жамиятнинг тобора кўпроқ бир хил бўлиб бораётган социал структураси таркиб топмоқда.

Бизнинг мамлакатимизда халқларнинг миллий ва интернационал манфаатлари орасида зиддиятлар йўқ, уларнинг манфаатлари бир-бирига мос келиб, бир бутун бўлиб қўшилиб кетмоқда. Интернационал ва миллий манфаатларнинг диалектик бирлиги — социалистик жамият бутун турмушининг ўзига хос белгисидир. Шу сабабли совет кишиларининг интернационализми ҳаётбахш совет ватанпарварлиги билан узвий равишда қўшилади.

Тарихан вужудга келган ва ҳар бир халққа хос бўлган жонажон диёрига, ўз тилига муҳаббат туйғуси социалистик ватанпарварлик туфайли бутун мамлакатнинг тақдири учун бўлган юксак масъулият тушунчаси билан бирга қўшилиб кетмоқда. Меҳнаткашларнинг ўзлари эса бутун мамлакатнинг хўжайини бўлиб қолганлар.

Совет ватанпарварлиги миллий ифтихор туйғусини марксизм-ленинизм позицияларида туриб тушунишни назарда тутади. Бизнинг давримизда у янада ривожланиб, янги мазмун билан бойиди. «Эндиликда, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилгандан бери орадан ярим аср ўтгандан кейин, — деган эди Л. И. Брежнев, — биз анча кенг тушунча тўғрисида, бутун халқимизнинг катта ватанпарварлик туйғуси ҳақида — **совет кишисининг умуммиллий ифтихори тўғрисида** тўла асос билан гапира оламиз».

Бу сўзлар коммунистик қурилиш йўлидаги курашимиз ва ютуқларимизнинг энг муҳим жиҳатларидан бирини назарий жиҳатдан умумлаштиради. Бу эса совет турмуш тарзининг, ленинча миллий сиёсатнинг чинакам буюк ғалаба қозонганлигидан далолат беради.

Совет халқлари ҳаётида содир бўлган жуда зўр ўзгаришлар туфайли мамлакатимизда илгари мисли кўрилмаган янги, социалистик миллий муносабатлар шаклланиб, тинимсиз ривожланмоқда, тобора янги-янги проблемалар ва вазифаларни ўртага қўймоқда. Партия бу масалаларни доимо диққат марказида тутади, уларни бутун мамлакатнинг ва алоҳида ҳар бир республиканинг манфаатлари йўлида, коммунистик қурилиш манфаатлари йўлида ўз вақтида ҳал этади.

(Давоми учинчи бетда).

РУС ТИЛИНИ ЎРГАНИШ МАСАЛАЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН БУТУНИТТИФОҚ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

(Боши 1-ва 2-бетларда)

СССРда миллий масала ҳал этилганлигига асосланиб, энди социалистик миллатлар ва миллий муносабатларни янада ривожлантириш проблемалари, интернационал тарбия проблемалари ўз аҳамиятини йўқотибди, деган маъно келиб чиқмайди. Миллатларни бир-бири билан янада яқинлаштириш жараёни, бир томондан, меҳнаткашларнинг онгини социалистик интернационализм руҳида янада муваффақиятлироқ шакллантириш учун шарт-шароит яратиб берса, иккинчи томондан уларни интернационализм руҳида тарбиялаш ишини кенг ривожлантиришни талаб қилади.

Бизнинг партиямиз бу йўлда қатъият ва изчиллик билан катта, атрофлича фаолият олиб бормоқда, оммага идеологик таъсир ўтказишнинг хилма-хил формалари, методлари ва воситаларидан — пропаганда, сиёсий агитация, матбуот, телевидение, радио, адабиёт ва санъатдан ҳар тарафлама фойдаланмоқда.

Меҳнаткашларни интернационализм руҳида тарбиялашда рус тили ва уни ўрганиш бениҳоя муҳим роль ўйнайди.

Рус тили — янги инсонни тарбиялашнинг таъсирчан воситасидир. Рус тилини ўрганиш — айни вақтда чуқур, ғоявий-сиёсий таълим олиш деган маънони ҳам билдиради. Рус тилини билиш туфайли инсон замона воқеаларига жуда сезгир бўлади, жаҳон фани ва тарихида содир бўлаётган жамики ўзгаришларни тўлароқ ва равшанроқ билиб оладиган, бутун инсоният учун жуда муҳим бўлган жараёнларни тушунадиган бўлиб қолади.

Рус тилини билиш ҳар томонлама баркамол инженер ва врач, педагог ва агрономни, саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши, фан, соғлиқни сақлаш ва маданият соҳасидаги ҳамма мутахассисларни тайёрлашнинг таркибий қисмидир.

Рус тилини билган киши янги ҳақиқатларнинг тарихий кучини, ғояларнинг буюк жангини, ҳозирги дунёда ўзининг роли ва ўрнини тўла-тўкис билиб олади.

Халқлар бир-бирини танишн ва тушиниши ҳаётий заруратдир. Маданият ва санъатнинг ҳақиқий дурдоналари халқларнинг муштарак мулки бўлиб қолиши керак. Ҳозир рус тили маданий ҳамкорликни кенгайтиришга, хилма-хил алоқалар ва мулоқотлар ўрнатишга, ахборот тарқатишга, тажрибани баҳам кўришга, профессионал ҳамжиҳатликка эришишга кўмаклашадиган воситалар жумласига киради.

«Ҳозир Туркманистон ёки Молдавиядаги ўн минглаб ва юз минглаб кишилар,— деган эди Л. И. Брежнев,— Пушкин ва Шевченко, Горький ва Маяковский, Шолохов ва Твардовский, Федин ва Стельмах асарларини ўз қадрдон ёзувчиларининг асарлари каби ўқимоқдалар, биладилар ва севадилар. Шота Руставелининг қадимий ва абадий навқирон эпоси, Вилис Лацис, Абай Қўнонбоев, Чингиз Айтматовнинг ажойиб асарлари, Янка Купала, Самад Вурғун, Расул Гамзатов, Эдуардас Межелайтис, Мустай Карим ва бошқа кўпдан-кўп шоирларнинг жўшқин шеърлари рус ва украин маданий бисотининг ажралмас мулки бўлиб қолган».

Совет кишиларининг интернационал хазинадан баҳраманд бўлиши, экономика, фан ва маданиятнинг ҳозирги ривожи даражасида бўлиш муддаоси русча таржима кўприги орқали рўёбга чиқмоқда.

Бутун дунё прогрессив маданият арбобларининг умумий фикри шуки, Совет Иттифоқида ҳозирги замоннинг иккита актуал проблемаси — адабиётни, шу жумладан бадиий адабиётни таржима қилиш проблемаси билан ягона алоқа воситаси бўлган умумий тил проблемаси муваффақиятли ҳал этилган.

Маълумки, бадиий адабиёт ҳар бир халқнинг маънавий дунёси, ҳаёти, урф-одатлари, анъаналари билан, унинг маданиятидаги жамики яхши, илғор нарсалар билан танишиш имкониятини беради. Бизнинг мамлакатимизда миллий тиллардан рус тилига ва рус тилидан миллий тилларга бадиий таржима қилиш иши кенг йўлга қўйилганлиги туфайли қардош адабиётлар ва санъат асарлари СССРдаги ҳамма халқларнинг мулки бўлиб қолмоқда.

Масалан, Ўзбекистонда қардош адабиётлар ва чет эл авторларининг деярли ҳамма салмоқли асарлари ўзбек тилига таржима қилиниб, нашр этилган. Ўз навбатида ўзбек ёзувчиларининг асарлари СССР ва жаҳон халқларининг кўпгина тилларига таржима этилиб, чоп қилинган. СССРда нашр этилаётган китобларнинг 70 процентга яқини таржима маҳсулотидир. Дунёдаги кўпдан-кўп назм дарёлари рус тили океанига бемалол қуйилиб, айни вақтда ўзининг дастлабки гўзаллигини сақлаб қолган, бошқа тилларда ижод қилувчи ёзувчиларнинг рус тилига таржима қилинган асарлари ўзининг иккинчи умрини кўрмоқда.

Рус тили мутахассисларининг II халқаро конгрессида сўзга чиққан халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг таниқли арбоби, Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Тодор Живков бундай деган эди: «Агар яқин келажакка назар ташласак, кўз ўнгимизда ҳар бир киши ўз она тилидан ташқари ўзининг маънавий ўсиши учун улуғ рус халқининг тилини ҳам ўрганиб олиб, ундан фойдаланиладиган Болгария намоён бўлади. Катта ва кичик бошқа халқларнинг тилларида яратилган ва яратилаётган ҳамма қимматли асарлар бошқа ҳар қандай тилга қараганда рус тилига кўпроқ таржима қилинган ва тўхтовсиз таржима қилинмоқда».

Ҳозир жаҳон майдонига чиқиш ва ўз қардошларига тушунарли бўла олиш имконияти тил маданиятининг мезони бўлиб хизмат қилади. Бу жараёнда жаҳон аҳамияти касб этиб, ер юзининг энг етакчи адабиётларидан бири бўлиб қолган классик рус адабиёти бебаҳо роль ўйнади.

Бундай адабиёт бой, ривожланган, ширали адабий тил негизидагина барпо этилиши мумкин эди. XIX асрдаёқ рус тили ана шундай тил бўлиб қолган эди. Пушкин, Гоголь, Толстой, Достоевский, Тургенев, Чехов, Горький асарларидан иборат бўлган рус классик адабиёти узоқ вақт мобайнида чет элларда рус тилининг ёйилишига ёрдам берганлиги бежиз эмас.

Бундан 40 йил муқаддам ажойиб рус ёзувчиси Алексей Толстой ўз мақолаларидан бирида: «Рус тили жаҳон тили бўлиб қолиши лозим. Бир вақти келиб (эҳтимолки яқин орада) ер куррасининг ҳамма меридианларида рус тилини ўргана бошлайдилар», деб ёзган эди.

Ўша вақт келди. Қудратли рус тили халқаро миқёсда чинакам эътироф этилди.

XIX аср рус прогрессив маданиятининг қонуний вориси бўлмиш совет адабиёти рус адабий тилини ривожлантириш ва бойитиш соҳасида классиклар бошлаган ишни янги негизда, икки дунёнинг, икки сиёсий системанинг мафкуравий кураши қизғин тус олган янги конкрет, тарихий шароитларда давом эттирди. Социалистик давлат қудратининг ўсиши, унинг тинчлик сиёсати тантана қилиши рус тилининг ҳозирги замондаги жаҳон тилларининг бири сифатидаги роли мустаҳкамланишини тақозо этди.

Рус тили неча ўн йиллардан бери социалистик ҳамдўстликдаги ҳамма мамлакатларда ўрганилмоқда. Бу мамлакатларнинг кўпчилигида у мактаблардаги ва олий ўқув юртларидаги ўқув программаларининг мажбурий предмети бўлиб қолган.

Рус тили дунёдаги саккиз юздан ортиқ олий ўқув юртида ва минглаб мактабларда ўқитилмоқда. Социалистик бўлмаган 76 мамлакатда рус тилини ўрганиш тўгараклари ва курслари ишлаб турибди. Ҳозирги вақтда рус тилини 500 миллиондан кўпроқ киши бирон-бир даражада билади. Ҳамма қитъаларда, ер юзининг энг олис бурчакларида ҳозир русча сўзни эшитиш мумкин.

Рус тили Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тўртта расмий тилидан биридир. Халқаро конференциялар, учрашувлар, симпозиумларда рус тилидан кенг миқёсда фойдаланилмоқда. Бизнинг мамлакатимизда рус ва умумиттифоқ бадиий адабиётининг энг яхши асарларини ўз тилларига таржима қилаётган ажнабий таржимонларнинг кенгашлари мунтазам равишда ўтказилиб турибди. Бу таржимонлар СССРга келиб, ўзларининг таржимонлик маҳоратларини такомиллаштириш билан бирга рус тили соҳасидаги билимларини ҳам оширадилар.

Рус тили ва адабиёти муаллимларининг халқаро уюшмаси бир қанча йиллардан бери ишлаб келмоқда. Бу уюшма ажнабийларга рус тилини ўргатишнинг энг янги методларини ишлаб чиқиш мақсадини ўз олдига қўйган.

Лумумба номидаги халқлар дўстлиги университети, мамлакатимиздаги кўпгина олий ўқув юртлари минглаб чет эллик студентларга кўпгина профиллар бўйича махсус маълумот бериш билан бирга ўз талабаларига рус тилини ҳам ўргатмоқда. Бу тилни ўрганиш махсус профессионал билим олиш билан бирга уларнинг илмий техникавий ва маданий жиҳатдан ўсиши учун катта аҳамиятга эга бўлмоқда.

Жаҳондаги энг қудратли тиллардан бири бўлган рус тилининг буюк тарихий истиқболи бор. Бу тил фан, техника ва маданиятнинг келажак йўлини очиб беради, зотан кимки шу йўлдан боришни истаса рус тилини ўзининг таянчи ва йўл бошловчиси деб билади.

IV. ПЕДАГОГ КАДРЛАРГА — ҒАМХЎРЛИК ВА ЭЪТИБОР

Ўртоқлар!

Конференциямизда СССР маориф министри Михаил Алексеевич Прокофьев, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрининг ўринбосари Николай Сергеевич Егоров, СССР Фанлар Академияси рус тили институт директорининг ўринбосари Валерий Васильевич Иванов педагогика фанлари академияси миллий мактабда рус тилини ўқитиш илмий-тадқиқот институтининг директори Николай Максимович Шанский қиладиган докладларда мамлакат мактабларида, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида рус тилини ўргатиш ва ўқитиш тажрибасини умумлаштириш билан боғлиқ бўлган конкрет масалалар ёритиб берилади.

Ёш авлодга таълим ва тарбия беришда рус тили ва адабиёти муаллимлари ўйнайдиган катта роль тўғрисида, уларнинг масъулиятини ҳар тарафлама ошириш ҳақида қисқача гапириб ўтмоқчиман.

Партиямиз, Совет ҳукуматимиз улуғ Ленин васиятларига амал қилиб ўқитувчига доимо меҳрибонлик кўрсатмоқдалар. Бизнинг мамлакатимизда ўқитувчи ўтмишда ҳеч қачон бўлмаган юксакликка кўтарилди.

«Бизнинг мамлакатимизда мактаб ўқитувчиси, — деб таъкидлаган эди Л. И. Брежнев, ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ съездида, — энг фахрий, халқнинг энг кўп ҳурматига сазовор бўлган касб эгасидир... Ўқитувчи, образли қилиб айтганда, замонларни бир-бири билан боғлайди, у авлодлар занжиридаги бир халқадир. У ҳозирги замон эстафетасини келажакка топширади ва шу туфайли унинг меҳнати ғоят мароқли, чинакам ижодий меҳнатга айланади».

Ўқитувчи таълим-тарбия жараёнида ҳамиша бош фигура бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Бу жараённинг асосий мазмуни ва йўналишини ўқитувчи амалий равишда юзага чиқаради. Унинг илҳомбахш меҳнати, ижодий ташаббуси ва жонкуярлиги билангина ўқувчиларимизга билим беришни кўнгилдагидек даражага кўтариш мумкин. Педагогикадаги энг оқилона ҳикматлардан бирида: ўқувчининг мияси тўлдирилиши лозим бўлган идиш эмас, балки ёқиш зарур бўлган машъалдир, дейилади. Ёшларни тарбиялаш ишига нисбатан фидокорона садоқат иштиёқи билан ёнган кишигина бу машъални ёқиши мумкин.

Бизнинг замонамизда профессионал билимларгина эмас, балки билим билан дунёқарашнинг бирикмасигина маълумотли кишиларни вояга етказади. Бундай таркибий бирикмага оилада, мактабгача тарбия муассасаларида ва асосан мактабда замин яратилади. Бизнинг рус тилини ўқитиш соҳасидаги бутун методологиямиз, жамики ишимиз ана шунга асосланмоғи лозим. Бу — лингвистик ва педагогик, сиёсий ва мафкуравий проблема, хуллас, комплекс проблемадир.

Педагогиканинг асосий қоидаларидан бирида таълим билан тарбия бир-бири билан чамбарчас боғланган дейилади. Ҳар қандай фан юзасидан мактабда ўтиладиган дарс ёки олий мактабда ўқиладиган лекция тарбиявий аҳамиятга эга бўлмаса — фойда келтирмайди.

Миллий мактабларда рус тили ва адабиётини ўқитишни тарбия билан боғлаш, бирга қўшиб олиб боришнинг жуда катта аҳамиятга эга эканлиги шубҳасиз. Рус тилини ўргатиш айрим вақтда рус адабиётини, рус тарихини ўрганиш деган маънони ҳам билдиришини назарда тутиш керак. Русча китоб устида ишлаш ҳамма халқларга қувонч бахш этади ,уларни рус маданиятининг маънавий бойликларидан бахраманд қилади.

Ҳар бир халқ адабиётининг умумбашарий аҳамияти мазкур халқнинг инсоният прогрессив ривожидаги роли қандайлигига бевосита боғлиқ бўлади. Ўқувчилар рус тилини, рус адабиётини, рус маданиятини ўрганиш жараёнида билиб олган нарсаларнинг ҳаммаси совет жамиятининг бирлигини янада жипслаштиришга ёрдам бериши мумкин ва лозим.

Бу вазифа муаллим зиммасига алоҳида мажбурият юклайди, унинг масъулиятини беқиёс оширади. Маркс ўзининг «Фейербах тўғрисида тезислар» деган машҳур асарида «тарбиячининг ўзи тарбияланган бўлиши лозим» деб ёзган эди. Ҳозирги конкрет ҳолатда бу гапнинг маъноси шуки, мактабдаги ёки олий ўқув юртидаги рус тили ва адабиёти муаллими коммунистик қурилиш идеаллари ва мақсадларини чуқур англаган, юксак даражада ғоявий киши бўлиши лозим, бу эса унинг педагогик фаолиятида ўз аксини ва ифодасини топиши керак.

Коммунистик тарбиянинг энг таниқли назариячилари ва практикларидан бири бўлган Михаил Иванович Калинин «Ўқитиш, маълумот беришдан кўра тарбиялаш анча қийинроқ», деб уқтирган эди.

Бир қанча атоқли жамоат арбоблари, олимларнинг хотираларидан бизга шу нарса маълумки бирон бир ўқитувчи, тарбиячи, унинг маънавий қиёфаси, инсонпарварлиги, ўз ўқувчиларининг дилига йўл топа олиш маҳорати шу арбоблар ва олимларнинг динёқарашини шакллантириш, ҳаёт йўлини танлаш учун катта аҳамиятга эга бўлган.

Шундай қилиб, ўқувчилар рус тили ва адабиётини ўрганишга муҳаббат ва ҳурмат туйғуси билан қарайдиган бўлишлари учун объектив омилларнигина эмас, шу билан бирга субъектив омилни, яъни тарбиячининг таъсирини ҳам ҳисобга олиш керак.

Бўлажак педагог билан якка тартибда сабот билан иш олиб бориш, унинг дунёқарашини шакллантириш— ҳаммамизнинг — мактаблар, олий ўқув юртлари, илмий муассасалар, партия ва совет органлари ходимларининг муштарак вазифамиздир.

Ў р т о қ л а р!

Мактабларда, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида рус тилини ўрганиш ва ўқитишни янада такомиллаштириш катта сиёсий, умумдавлат, интернационал аҳамиятга эгадир. Бу вазифани муваффақиятли ҳал этиш учун барча иттифоқдош республикаларнинг мутахассислари янада яқинроқ ва маҳкамроқ ижодий ҳамкорлик қилишлари зарур.

Кучларни мана шундай бирлаштириш ҳозирги замоннинг энг илғор ғоялари ифодачиси, улуғ социалистик ватанимиз халқларини маънавий жипслаштиришнинг қудратли воситаси бўлган рус тилини ўқитишда янада кўпроқ муваффақиятларга эришиш имконини бериши шубҳасиз.

Азиз ўртоқлар, ушбу Бутуниттифоқ конференциясига самарали ишлашини, унинг ҳамма қатнашчиларига эса халқ маорифи, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашдек олижаноб соҳада сиҳат-саломатлик, янгидан-янги ижодий муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсизлар! **(Гулдурос қарсаклар).**

БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ЗАРБДОР ОДИМИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИНИНГ 1975 ЙИЛ ЯНВАРЬ-СЕНТЯБРЬ ОЙЛАРИ ДАВЛАТ ПЛАНИНИ БАЖАРИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР саноати ходимлари тўққизинчи беш йиллик якунловчи йили плани ва мажбуриятларини муддатидан илгари бажариш ва КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб, маҳсулотни реализация қилиш ва энг муҳим буюмларнинг кўпчилигини ишлаб чиқариш юзасидан тўққиз ойлик планни ошириб бажардилар. Саноат ишлаб чиқариши ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 10.4 процент ўсди, меҳнат унумдорлиги 6,1 процент кўпайди.

Саноат маҳсулоти ҳажми электроэнергетика соҳасида 1974 йилнинг тўққиз ойидагига нисбатан 13 процент, қора ва рангли металлургияда 9 процент, химия ва нефть химияси саноатида 15 процент, машинасозлик ва металл ишлаш саноатида 13 процент, ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноатида 8 процент, енгил саноатда 11 процент ва озиқ-овқат саноатида 9 процент кўпайди.

Айрим министрликлар бўйича маҳсулотни реализация қилиш планининг бажарилиши ва саноат ишлаб чиқаришини ҳамда меҳнат унумдорлигини ошириш суръатлари қуйидагича бўлди:

	Маҳсулотни реализация қилиш бўйича январь — сентябрь планининг бажарилиши проценти	1975 йил январь-сентябрида 1974 йилнинг январь-сентябридагига нисбатан процент ҳисобида: Ишлаб чиқариш ҳажми	Меҳнат унумдорлиги
Ўзбекистон ССР бўйича жами	104,5	110,4	106,1
Умумиттифоқ министрликлари корхоналари бўйича:			
Газ саноати министрлиги	101	100	100,5
Нефть саноати министрлиги	103	100,9	108
Кўмир саноати министрлиги	103	114	112
Химия саноати министрлиги	98	115	112
Электротехника саноати министрлиги	101	110	107
Химия ва нефть машинасозлиги министрлиги	104	108	107
Станоксозлик ва инструментал саноати министрлиги	105	111	109
Автомобиль саноати министрлиги	103	108	107
Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги	102	106	105
Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги	101	109	105
Енгил саноат ва озиқ-овқат саноати ҳамда маиший приборлар машинасозлиги министрлиги	102	112	104
Целлюлоза-қоғоз саноати министрлиги	104	110	110
СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Микробиология саноати бош бошқармаси	103	114	111
Иттифоқ-республика ва республика министрликлари ҳамда идоралари корхоналари бўйича:			
СССР Қора металлургия саноати министрлиги	102	123	87
СССР Рангли металлургия саноати министрлиги	102	108	104
СССР Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрлиги	102	108	100
Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги	100,8	112	112
Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати бошқармаси	101	113	108
Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги	103	114	109
Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги	104	110	105
Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги	108	111	111
Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги	104	107	104
Ўзбекистон ССР Гўшт ва сут саноати министрлиги	108	111	108
Ўзбекистон ССР Балиқчилик хўжалиги бошқармаси	110	99	99
Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат министрлиги	105	109	106
«Узплодоовощвинпром» бирлашмаси	106	108	107

Қорақалпоғистон АССР, республикадаги барча областлар ва Тошкент шаҳрининг саноати маҳсулотни реализация қилиш тўққиз ойлик планини ошириб бажарди ва саноат ишлаб чиқариши ҳажмини ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан кўпайтирди.

Умуман республикада саноат маҳсулотининг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш қуйидаги маълумотлар билан характерланади.

	1975 йил январь—сентябрида ишлаб чиқарилгани	1975 йил январь—сентябрида 1974 йилнинг январь—сентябридагига нисбатан процент ҳисобида
Электроэнергия (Энергетика ва электрлаштириш ҳамда блок станциялари министрлиги бўйича) — миллиард киловатт соат	24,9	114
Нефть — минг тонна	893,9	98
Газ — миллиард куб метр	27,6	99,2
Кўмир — минг тонна	3927	114
Пўлат — минг тонна	303,3	99,6
Қора металлар прокати — минг тонна	260,2	102
Минерал ўғит (шартли бирликларда) — минг тонна	4496,5	103
Куч трансформаторлари — минг киловатт — ампер	3847	121
Бронекабель — минг километр	14,0	107
Компрессорлар — дона	4079	110
Арқоқ машиналар — дона	520	144
Трактор — минг дона	17,2	106
Трактор прицеплари — минг дона	26,5	102
Трактор культиваторлари — минг дона	16,9	98
Пахта териш машиналари физик бирликларида — дона	5772	105
Кўрак чувиш машиналари — дона	1883	105
Осма электр кранлар (махсус кранлар бу ҳисобга кирмайди) — дона	689	112
Экскаваторлар — дона	1009	100,8
Цемент — минг тонна	2660	102
Йиғма темир-бетон конструкциялар ва деталлар — буюмларнинг минг куб метри	2831,8	103
Иморат ғишти — миллион дона	1277,6	103
Асбоцемент шифер — шартли миллион тахта	219,1	107
Дераза ойна — минг квадрат метр	2324	115
Қоғоз — минг тонна	19,5	107
Мебель — миллион сўм	55,8	112
Рўзғор холодильниклари — минг дона	83,2	120
Газ плиталари — минг дона	212,1	107
Момиқ пахта — минг тонна	1145	111
Ипак — тонна	1049,1	102
Каноп толаси — минг тонна	30,6	102
Ип-газлама — миллион квадрат метр	134,7	102
Шойи газлама — миллион квадрат метр	68,1	109
Пайпоқ — миллион жуфт	27,3	103
Ички трикотаж — миллион дона	22,3	111
Устки трикотаж — миллион дона	9,6	99
Чарм пойафзал — миллион жуфт	18,7	104
Гўшт (давлат ресурслари хом ашёсидан) — минг тонна	77,4	113
Қаймоғи олинмаган маҳсулот — сутга айлантириб ҳисоблаганда (давлат ресурслари хом ашёсидан) — минг тонна	251,6	113
Ўсимлик мойи (давлат ресурслари хом ашёсидан) — минг тонна	311,5	109
Консерва — миллион шартли банка	423,7	104
Маданий-маиший товарлар ва рўзғор буюмлари — миллион сўм	210,6	120

Ўтган йилнинг январь-сентябридагига нисбатан кўмир қазиб чиқариш ўсди, электроэнергия ишлаб чиқариш, машинасозлик маҳсулотининг бир қанча турларини, аҳоли истеъмол қиладиган моллар — ички трикотаж, пайпоқ, чарм пойафзал, гўшт, колбаса маҳсулотлари, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, ўсимлик мойи, консерва ва бошқа буюмларни ишлаб чиқариш кўпайди.

1975 йилда янги техника ва илғор технологияни жорий қилиш, ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаштириш ва автоматлаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилди.

Республикадаги кўпгина корхоналар ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражасини оширмоқдалар, машина-ускуналардан, хом ашё ва материаллардан фойдаланиш кўрсаткичларини яхшиламоқдалар, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш соҳасидаги ишларни давом эттирмоқдалар.

Шу билан бирга республикадаги айрим корхоналар маҳсулотни реализация қилиш, энг муҳим буюмларни ишлаб чиқариш планларини бажармадилар, товар маҳсулотнинг таннарҳини камайтириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан берилган топшириқни бажармадилар; айрим ҳолларда белгиланган ассортимент бўйича сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш таъминланмади, ишлаб чиқариш қувватлари суст ўзлаштирилмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ.

1975 ЙИЛ ПАХТА ТАЙЕРЛАШ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ПЛАНИНИ МУДДАТИДАН ОЛДИН БАЖАРГАНЛИКЛАРИ УЧУН ҚУЙИДАГИ ХЎЖАЛИКЛАР ОБЛАСТЬ «ҲУРМАТ ТАХТАСИ»ГА ЁЗИЛДИЛАР

ЎРТА ЧИРЧИҚ РАЙОНИ БЎЙИЧА

Терешкова номли колхоз — раиси **Хасанова**, партия ташкилотининг секретари **Хайдаров**, касаба союз комитетининг раиси **Исоқов**, комсомол ташкилотининг секретари **Назарқулов** ўртоқлар.

«Северний маяк» колхози — раиси **Ни**, партия ташкилотининг секретари **Хасанов**, касаба союз комитетининг раиси **Пак**, комсомол ташкилотининг секретари **Телубоев** ўртоқлар.

БЎКА РАЙОНИ БЎЙИЧА

«Партия XX съезди» колхози — раиси **Хаитбоев**, партия ташкилотининг секретари **Маматов**, касаба союз комитетининг раиси **Собиров**, комсомол ташкилотининг секретари **Фармонов** ўртоқлар.

«Октябрь 40 йиллиги» колхози — раиси **Тўлаганов**, партия ташкилотининг секретари **Пўлатов**, касаба союз комитетининг раиси **Усмонов**, комсомол ташкилотининг секретари **Йўлдошев** ўртоқлар.

ПИСКЕНТ РАЙОНИ БЎЙИЧА

«Гулистон» колхози — раиси **Хайдаров**, партия ташкилотининг секретари **Умаров**, касаба союз комитетининг раиси **Ғуломов**, комсомол ташкилотининг секретари **Арслонова** ўртоқлар.

Ленин номли колхоз — раиси **Кўкиев**, партия ташкилотининг секретари **Мамираев**, касаба союз комитети раиси **Субанов**, комсомол ташклотининг секретари **Абдуманнонов** ўртоқлар.

БЕКОБОД РАЙОНИ БЎЙИЧА

«Победа» колхози — раиси **Қўзибоев**, партия ташкилотининг секретари **Рисбоев**, касаба союз комитетининг раиси **Матқулов**, комсомол ташкилотининг секретари **Эгамов** ўртоқлар.

Навоий номли колхоз — раиси **Султонов**, партия ташкилотининг секретари **Эргашев**, касаба союз комитетининг раиси **Сайдинов**, комсомол ташкилотининг секретари **Эркаев** ўртоқлар.

Ленин номли колхоз — раиси **Ҳамрақулов**, партия ташкилотининг секретари **Хан**, касаба союз комитетининг раиси **Бўрибоев**, комсомол ташкилотининг секретари **Олимбеков** ўртоқлар.

ПЕШҚАДАМЛАР

БЕКОБОД. Шаҳар саноатчилари тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида жуда самарали ишламоқдалар. Деярлик барча корхоналар коллективлари давлат планлари ва зиммага олинган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришди. Қатор завод-фабрикалар ишчи-хизматчилари шу кунларда ўнинчи беш йиллик ҳисобига маҳсулот бермоқдалар.

«Ташоблгаз»нинг 3-тресги коллективи ҳам шундай илғорларнинг бири. Трест ишчилари 20 июндаёқ уй-жойларни газлаштириш, газ тармоқларини ётқизиш, суюлтирилган газни реализация қилиш тўққизинчи беш йиллик планини бажарганликлари ҳақида ғалаба рапорти берган эдилар. Ҳозиргача эса беш йиллик пландагига қўшимча салкам 3 минг хонадон газлаштирилди. Газ тармоқларини ётқизиш плани 200 процентдан ошириб бажарилди. Шаҳарда планга қўшимча 4,3 километр узунликда газ тармоқлари ётқизилди.

Коллектив эришган бундай ютуқларга ишлаб чиқариш илғорлари муносиб ҳисса қўшдилар.

С. БОЙМУРОДОВ,
шаҳар партия комитетининг лектори.

СЎЗ — РУС ТИЛИНИ ЎҚИТИШ ВА ЎРГАНИШГА БАҒИШЛАНГАН БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕЦИЯСИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

ЗЎР ҚИЗИҚИШ БИЛАН

М. А. НАЗАРОВА — Туркманистон Давлат университети рус тили кафедрасининг мудири

КОНФЕРЕНЦИЯМИЗ зўр уюшқоқлик билан бошланди. Биз КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг докладини жуда мароқ билан тингладик. Докладчи дўстлик тили — рус тилининг жамиятимиз тараққиётида тутган ролини, сиёсий ва давлат аҳамиятини батафсил баён қилди. Докладда Ўзбекистондаги мактаблар, ўрта ва олий ўқув юртларида рус тилини ўқитиш билан боғлиқ қувонарли мисоллар келтирилди.

Булардан кўриниб турибдики, республикангизда рус тилини ўрганиш кенг йўлга қўйилган. Педагогларнинг бой тажрибалари ҳам кишини қувонтиради. Биз — конференция қатнашчилари бу тажрибаларни ўз ишимизда кенг қўллашга ҳаракат қиламиз.

Бизнинг республикамизда ҳам рус тилига бўлган қизиқиш ва иштиёқ жуда катта. Олий ўқув юртларида студент ёшлар дўстлик тилини завқ-шавқ билан ўқиб ўрганмоқдалар. Илғор методист олимлар ва ўқитувчилар ҳамкорлигида рус тили ўқитувчилари учун яхши қўлланмалар тайёрланди.

ИЖОДИЙ ҲАМКОРЛИК

К. Ш. МАЧАРАШВИЛИ — Грузия ССР Маориф министрининг ўринбосари

ГЎЗАЛ Тошкентда ўтаётган катта анжуман муносабати билан рус тили ва адабиёти дарсликлари кўргазмаси ташкил этилди. Кўргазмага қўйилган турли методик қўлланма ва дарсликларни кўздан кечира туриб, қардош республикаларда рус тилини ўрганишга эътибор жуда кучайиб кетганлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

Бизнинг республикамиздаги умумий ўрта мактаблар учун ўндан ортиқ мазмунли дарсликлар тайёрланган. Бошланғич синфлар учун ёзилган қўлланмалар ҳам оригинал ва ўқувчиларнинг ёш хусусиятларига мос келади.

Республика Маориф министрлиги ўқув методик кенгаши яна бир қатор қўлланмаларни нашрга тайёрлашга ҳозирлик кўрмоқда. Булар рус тилини ўқитиш методикаси билан боғлиқ бўлган китоблардир.

МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

Б. О. ОРЗУБОЕВА — Қирғизистон ССР Фанлар академияси тил ва адабиёт институтининг сектор мудири.

СЕВИМЛИ ва гўзал тил ҳақида гап кетганда атоқли совет ёзувчиси Алексей Толстойнинг қуйидаги сўзларини беихтиёр эслайсан киши. «Шундай пайт келадики, (У узоқ эмас), — деган эди адиб. — Рус тилини бутун ер шари бўйлаб ўрганишга киришадилар».

Шундай бўлди ҳам. Миллатлараро алоқада, маънавий ҳамкорликда, бой билимлар хазинасини пухта эгаллашда рус тилининг тутган ўрни ва мавқеи беқиёс кенгайиб кетди.

Ўрта Осиё республикаларида бўлгани каби бизда ҳам рус тилининг асослари алоҳида мустақил фан сифатида чуқур тадқиқ қилинмоқда. Дўстлик ва қардошлик тилининг миллий маданият ва фан тараққиётидаги аҳамияти ўрганилмоқда.

Бу ва шунга ўхшаш ютуқлар ҳақида конференцияда яхши гаплар айтилди. Рус тилининг истиқболи катта. Биз уни севиб ўрганаверамиз.

Яқинда Тошкентда Ўрта Осиёда ягона ҳисобланган Бутуниттифоқ клиник ва экспериментал хирургия илмий текшириш институтининг филиали иш бошлади. Суратларда: (чапдан) институт биносининг кўриниши. Профессор рентгенолог Н. Адамов. Биохимия лабораториясида. Медицина фанлари кандидати, профессор О. Обидов ва катта лаборант Н. Зубова.

И. Глауберзон ва В. Сиротк ин фотолари.

ШОФЕР МАСЪУЛИЯТИ

БУТУНИТТИФОҚ ҲАРАКАТ ХАВФСИЗЛИГИ КУРИГИ

Мамлакатимизда ҳаракат хавфсизлиги кўриги давом этмоқда. Бу синовдан муваффақиятли ўтиш учун ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш талаб қилинади.

Областимизда кўча ҳодисаларининг олдини олишда, ҳаракат хавфсизлигини таъминлашда кўпгина тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, автоинспекция ходимлари рейдлар ўтказмоқдалар. Ҳаракат хавфсизлиги ҳақида лекциялар ўқилиб, кинофильмлар намойиш қилинмоқда.

Давлат автоинспекцияси ходимлари ўтказган рейдларда ҳайдовчиларнинг маст ҳолда транспортни бошқариши, кўча ҳаракати қоидаларига тўла риоя қилинмаслиги ҳоллари ҳам қайд этилмоқда. Чунончи, ҳавфсизлик кўриги эълон қилинган кундан бошлаб ўтган вақт мобайнида биргина Янгийўл шаҳрининг ўзида 25 киши транспорт воситаларини маст ҳолда бошқарганлиги маълум бўлди. Областимизнинг бошқа район ва шаҳарларида кўпгина ижобий натижаларга эришилаётган бир пайтда Янгийўлда рўй бераётган бундай тартиббузарлик кишини ажаблантиради.

Яна бир мисол. «Ташводстрой»нинг 4-автокомбинатига қарашли «МАЗ—503» маркадаги 14—59 ТШЗ номерли автомашина ҳайдовчиси М. Абдуназаров Бекобод район «Ленинград» совхози территориясида «Т—40» маркали трактор билан тўқнашиб кетди. Тўқнашув жиддий кўнгилсизликларга олиб келди. Маълум бўлишича, шофер М. Абдуназаров машинани маст ҳолда бошқараётган экан.

Оққўрғон районидаги 20-кўчма механизациялашган колоннага қарашли «ГАЗ—69» маркадаги 50—36 ТШБ номерли автомашина ҳайдовчиси А. Абдураззоқов «Қорасув—Бекобод» трассасининг 35-километрида кўчанинг қарама-қарши томонига ўтиб кетиб, «Т—40» маркали трактор билан тўқнашиб кетди. Тўқнашув А. Абдураззоқовга қимматга тушди. Автомобилда ўтирган бошқа пассажирлар оғир жароҳатланди.

18 октябрь куни Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига қарашли автобазанинг «ГАЗ—22-Д» маркадаги 88—47 ТНГ номерли «Тез ёрдам» автомашинаси ҳайдовчиси М. Мирсалимов Бектемир шаҳрида қўлга олинди. Маълум бўлишича, у ўзига бириктилган «Тез ёрдам» машинасидан шахсий манфаатлари йўлида фойдаланиб юрган экан. «Тез ёрдам» машинаси бўлса-ю, ҳайдовчи бу машинада Бектемирда юрса! Ахир ҳар дақиқада тез ёрдам машинасига эҳтиёж туғилиб қолиши мумкин-ку! Бу ҳолга Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги автобазасидаги ўртоқлар қандай қарашар экан?

Давлат машинасидан ўз шахсий манфаатлари йўлида фойдаланиш ҳоллари тез-тез учраб турипти. Кўпгина ҳайдовчилар кира қилиш йўлига ўтиб олишган. Ўтказган рейдларимизда ана шундай киракашлар ҳам қўлга тушди.

Тошкент шаҳар Ҳамза район турар-жой бошқармасига қарашли «ЕРАЗ» 82—33 ТНД номерли автомашинани тўхтатганимизда ҳайдовчининг йўл варақасига «Тошкент—Оққўрғон», «Партия XXII съезди» колхози». Пахтага одамлар олиб борилади», деб ёзиб қўйилган экан. Пассажирлар эса Оққўрғон районида пахта тераётган ўқувчиларнинг ота-оналари эди. Шу ўринда бир савол туғилади: Ҳайдовчи П. Ирисқулов ота-оналарни пахтага олиб бориш учун давлат машинасидан фойдаланишга ҳаққи борми? Ахир, бориб-келишга кетадиган ёнилғи қимматини, резина ва машинанинг бошқа зарур қисмлари учун кетадиган харажатни ким тўлайди? Наҳотки, Ҳамза район турар-жой бошқармасидаги ўртоқлар давлат мулкининг талон-торож қилинишини кўрмаётган бўлсалар?

Кўрик тугашига оз қолди. Лекин, ҳали олдинда бажарилиши лозим бўлган кўпгина ишлар турипти. Ҳар бир кундан транспорт ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш ҳайдовчи ва пиёдалар ўртасида тушунтириш ишлари олиб бориш учун фойдаланиш лозим. Ҳайдовчилар, автоинспекция ходимлари ва кенг жамоатчилик ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш учун ҳамкорлик билан ишга киришмасалар, кўнгилсиз воқеалар бўлаверади, сўнгги пушаймонлардан эса ҳеч қандай фойда чиқмайди.

М. АЛИМОВ,
область автоинспекцияси ходими, милиция старший лейтенанти.

ДЎСТ МАМЛАКАТ КИТОБЛАРИ

Ҳозир Пушкин кўчасидаги 1-китоб магазинига кирсангиз, бу ер китобхонлар билан гавжум эканлигига кўзингиз тушади. Магазинда Польша Халқ Республикаси китобларининг ўн кунлиги ўтказилмоқда.

Пештахталарда дўст мамлакатнинг маданий ва ижтимоий ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи китобларнинг саноғи йўқ. Кўзга кўринган давлат ва жамоат арбоблари, олим ва ёзувчилар, оддий кишилар ўз мамлакатлари ҳақида зўр муҳаббат билан ёзган китоблар харидорларнинг диққатини жалб қилмоқда.

Иттифоқимизда, хусусан республикамизда Польша китоблари билан танишиш учун катта имкониятлар яратилган. Ўзбекистонда ҳар йили Польшанинг 40 минг сўмлик китоблари тарқатилади.

Область китоб савдоси ташкил қилган бу декадада Польша китобларини асосан «Арс-Полоно-Рух» ташқи савдо корхонаси таништирмоқда. Ўн кунлик давомида китобхонлар поляк дўстларимиз ҳаёти билан яна ҳам яқиндан танишадилар.

ЖАҲОН ЯНГИЛИКЛАРИ

КОНГРЕССНИНГ ИШЧИ КОМИССИЯЛАРИДА

БЕРЛИН, 21 октябрь. (ТАСС махсус мухбири). Халқаро хотин-қизлар йилига бағишланиб ГДР пойтахтида ўтаётган жаҳон конгрессида бугун тўққиз комиссиянинг мажлислари бошланди.

Комиссиялардан бири «Хотин-қизлар ва тинчлик, халқаро хавфсизлик ва кескинликни юмшатиш учун, қуролсизланиш учун, атроф муҳитни қўриқлаш учун кураш» мавзуини муҳокама қилмоқда. Комиссия раҳбари, Бельгиянинг таниқли жамоат арбоби каноник Раймон Гоор тинчлик ва хотин-қизлар озодлиги учун кураш ўртасида бевосита ўзаро алоқа борлигини таъкидлаб, бу эса амалда бутун конгресс ишининг асосий мавзуидир, деди.

Мунозара қатнашчилари замонамизнинг асосий вазифаси халқаро муносабатларда ижобий ўзгаришларни мустаҳкамлашдан, бу ўзгаришларга жаҳоншумул муқаррар ҳарактер касб эттиришдан иборатдир, деган фикрни изҳор қилдилар. Конгресс ташкилотчилари конгрессга тайёргарлик давридаёқ БМТга мурожаат этиб, қуролсизланиш юзасидан тезроқ жаҳон конференцияси чақирилишини сўраб таклиф киритдилар. Берлиндаги учрашув қатнашчилари бу таклифни қизғин қўллаб-қувватладилар.

Конгрессда хотин-қизларнинг билим олиши, саводсизликни тугатиш масаласи муҳим проблема қилиб қўйилмоқда.

ГДР пойтахтидаги ўтаётган жаҳон конгресси ўз ишини давом эттирмоқда.

КУРАШГА ДАЪВАТ

ЛОНДОН, 21 октябрь. (ТАСС). Чили халқ бирлиги ҳукуматидаги бир қанча партияларнинг раҳбар вакиллари бу ерда матбуот конференцияси ўтказдилар. Улар матбуот конференциясида барча мамлакатларни Чили халқи билан бирдам бўлишга, ҳарбий хунтани ағдариб ташлашда унга ёрдам беришга даъват этдилар. Ана шу партияларнинг раҳбар вакиллари Англияда жамоатчилик ва касаба союзлари вакиллари билан учрашмоқдалар.

Чили радикаллар партиясининг раиси Ансельмо Суле мамлакатнинг ҳозирги аҳволига тўхталиб, қуйидагиларни таъкидлаб ўтди. Чили хунтаси ҳокимият тепасига келганидан буён ўтган икки йил мобайнида неча минглаб чилиликлар суд-сўроқсиз турмаларда ётибди, улар таҳқирланиб, қийноқ ва азобларга дучор қилинмоқда. Чили халқи, — деди А. Суле, — хунтага қаршидир. Аммо хунта ўз-ўзича барбод бўлмайди. Бутун халқнинг ташкилий кураши йўли билангина хунтани ағдариб ташлаш мумкин. Чилида барча антифашист кучларини кенг кўламда бирлаштириш керак. Ҳозирги вақтда шундай чора амалга оширилмоқда.

Матбуот конференциясида сўзга чиққан кишилар хунта Чили Коммунистик партиясининг бош секретари Луис Корваланни суд қилиш ниятида эканлигини айтишиб, унинг ҳаёти жиддий хавф остида қолди, деб уқтириб ўтдилар. Чили Компартияси Марказий Комитети Сиёсий комиссиясининг аъзоси Володя Тейтельбойм бундай деди: бутун жаҳондаги демократик кучлар норозилик ҳаракатини кенг кўламда уюштиришлари, қотилларни жиловлаб қўйишлари ва Корваланни ҳамда унинг ўртоқларини озод қилишга эришишлари зарур.

Чили халқининг жаллодларига иқтисодий ёрдам бераётган маочиларнинг позицияси кескин танқид қилинди.

ҚУРОЛЛИ ТЎҚНАШУВЛАР ДАВОМ ЭТМОҚДА

БАЙРУТ, 21 октябрь. (ТАСС мухбири). Ливан пойтахтидаги аҳвол яна кескинлашди. Байрутнинг марказий кварталларида ўнг катоиб партиясининг отрядлари билан миллий ватанпарвар кучлар ўртасида қуролли тўқнашувлар давом этмоқда. Қоронғи тушиши билан тўқнашув авжига чиқмоқда. Шаҳарнинг кўпчилик аҳолиси уй-жой кварталларига миномет ва ракета ўқи ёғдирилаётганлигидан қочиб иккинчи кечани ҳам пана жойларда ўтказдилар. Фалангистлар шу йил биринчи марта пойтахтнинг ғарбий районларини миномет ўқига тутдилар. Ҳозир шаҳарни икки қисм —шарқий ва ғарбий қисмга бўлувчи Бешара Хури кўчаси районида асосий тўқнашувлар бўлмоқда.

Бугун тонгда тўпларнинг гулдуроси тинди. Аммо ўхтин-ўхтин портлаш бўлиб турибди. Маҳаллий радионинг хабар беришича, пойтахтда хавфсиз районлар йўқ. Қуролли кишилар автомашиналарга чиқиб Байрутнинг кўпчилик кварталларида соқчилик қилмоқда ва ўхтин-ўхтин ўқ узмоқда.

Эфиопия ҳукумати мамлакатда қишлоқ хўжалигини юксалтиришга катта эътибор бермоқда. Ер реформаси ҳақида декрет чиққандан кейин мамлакатда 16 мингга яқин қишлоқ хўжалик ассоциацияси ташкил этилди. Суратда: Аруси провинциясидаги қишлоқ ассоциацияси аъзолари иш пайтида.

Ю. Устименко фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

ҚИТЪАЛАРДАН ДАРАКЛАР

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикасидаги тўқимачилик корхоналари бирлашмаси билан Москвадаги М. В. Фрунзе номли ип-газлама фабрикаси ўртасидаги самарали ҳамкорлик муваффақиятли ривожланиб бормоқда.

СССР билан ГДР шу беш йилликда 30 дан ортиқ илмий-техникавий ечимлар натижаларини айирбошладилар. Бунинг натижасида Флех шаҳридаги (ГДР) тўқимачилик фабрикасидагина 2,3 миллион маркадан кўпроқ маблағ тежалди.

ЛОНДОН. Англияда кейинги ўн икки ой ичида чакана нархлар 26 процентдан зиёд ошди.

РАНГУН. Бирма пойтахтида совет бадиий ҳунармандчилиги буюмлари виставкаси очилди. Виставка Совет Иттифоқи билан Бирма ўртасидаги маданий алоқа планига мувофиқ уюштирилди. Шу пайтгача бундай виставка Индонезия, Покистон ва Малайзияда очилган эди.

ЛА-ПАС. Деярли бутунлай ташқи бозорга қарам бўлган Боливиянинг қишлоқ хўжалиги ўз маҳсулотига талабнинг камайганлиги ва нарх-навонинг пасайиб кетганлиги туфайли жиддий қийинчиликларни бошидан кечирмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши танглликка дучор бўлганлиги, шунингдек миллий кон-руда саноати қийинчиликларни бошидан кечираётганлиги сабабли Боливиянинг ташқи савдо балансидаги камомат бу йил камида 38 миллион долларни ташкил этади, деб ҳисобламоқдалар.

(ТАСС, 21 октябрь).

СПОРТ

УЧ РЕСПУБЛИКА ЙЎЛЛАРИ БЎЙЛАБ

«Социалистическая индустрия» газетаси совриии учун СССР XXII чемпионати қатнашчилари дастлабки этапларданоқ курашни ниҳоятда кескинлаштириб юбордилар. Уч республика йўллари бўйлаб ўтказилаётган бу биринчиликда мамлакатимизнинг энг кучли юзга яқин спортчилари ўзаро беллашмоқда. Уларнинг аксарияти халқаро мусобақаларда катта тажриба тўплаган кучли пойгачилардир. Биринчи этапда «Меҳнат» жамияти вакили Александр Савкин ғолиб чиқди. Гарчанд республикамиз вакили кейинги этапларда пешқадамлар сафида маррага келган бўлсада, умумий баҳс жиҳатидан иккинчи ўринга тушиб қолди. Пешқадамлик майкасини «Динамо» вакили А. Пиккуус кийди.

Умумкоманда ҳисобида уч этапдан сўнг «Динамо» командаси 22 соат 16 минут 06 секунд вақт билан биринчи ўринда бормоқда.

СЎНГГИ ЎЙИН ҲАЛ ҚИЛАДИ

Футбол бўйича мамлакат биринчилиги иккинчи лигасида республикамиз спорт шарафини химоя қилаётган «Янгиер» бу йил ҳам биринчи группага ўтиш ҳуқуқини берадиган финалчилар даврасида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди. Янгиерликлар 43 очко билан биринчи ўринда боришмоқда. Финалчилар даврасида қатнашиш ҳуқуқини берадиган яна икки йўлланмага Ашхободнинг «Строитель», Ланчхутининг «Гури», ва Хоразм областининг «Хонқа» футболчилари даъвогарлик қилишмоқда. Турнир жадвалида жуда қизиқарли холат юзага келди. Фақат сўнгги тургина қолган икки йўлланма эгасини аниқлаб беради.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ҳунар-техника таълими бўйича Давлат комитетининг Тошкентдаги 2-пойафзал фабрикаси қошида янги ташкил қилинган

149-ШАҲАР ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1975—1976 ЎҚУВ ЙИЛИГА
ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти қуйидаги ихтисослар бўйича малакали мутахассислар тайёрлайди:

БИЧИҚЧИ, ПОЙАФЗАЛ УСТИНИ ТАЙЁРЛОВЧИ, ПОЙАФЗАЛ ФРЕЗЕРЧИСИ, ҚОЛИПЛОВЧИ, ҚОҚУВЧИ, ЯРИМ ФАБРИКАТ ВА ТАЙЁР ПОЙАФЗАЛЛАР КОНТРОЛЕРИ, УСКУНАЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ БЎЙИЧА РЕМОНТЧИ-СЛЕСАРЬ, ЭЛЕКТРИК.

ЎҚИШ МУДДАТИ — БИР ВА ИККИ ЙИЛ.

Билим юртига 15 ва ундан катта ёшдаги 8—9—10 синф ҳажмида маълумоти бўлган йигитлар ва қизлар қабул қилинади.

Билим юртини тугатганлар Тошкент шаҳридаги 2-пойафзал фабрикасида ишлайдилар.

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланадилар.

Билим юртига қабул қилинганлар тўла давлат таъминотида бўладилар.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: директор номига ёзилган ариза, маълумоти, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ва паспорт, турар жойидан, саломатлиги ҳақида (286-форма) справкалар, ўқиш ёки иш жойидан характеристикалар.

Ҳужжатлар 2-пойафзал фабрикаси биносида ҳар куни (як шанбадан ташқари) соат 9 дан 17 гача қабул қилинмоқда.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Домбробод массиви, Гавҳар кўчаси, 124-уй. (18-трамвайнинг охирги бекати, 16 троллейбуснинг «Домбробод» бекати, 14, 24-автобусларнинг «2-пойафзал фабрикаси» бекати). Телефонлар: 76-77-24, 76-61-93, 76-54-27.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — МОСКВА. 18.15 — ТОШКЕНТ. 18.20 — Телевизион қўғирчоқ театри. 18.45 — Ўзбекистон — Тожикистон мусобақаси. 19.15 — **«Ахборот»**. 19.30 — Миллионлар ленинча университети (Москва). 20.00 — Халқаро шарҳловчилар даврасида. 20.30 — Ўн минут музика. 20.40 — **«Ахборот»**. 21.00 — **Пахтазор — мардлар майдони.** 21.20 — Концерт. 22.00 — **«Вақт»**. 22.30 — КПСС XXV съезди шарафига. 22.45 — **Хоккей:** «Бинокор» (Тошкент). — «Висогорец» (Нижний Тагил). **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 11.25 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.15 — МОСКВА. 19.00 — Янгиликлар. 19.15 — Бувиларимиз ва оналаримизга раҳмат айтамиз. 19.30 — ТОШКЕНТ. 20.00 — МОСКВА. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 18.55 — ТОШКЕНТ. 19.00 — **Хоккей:** «Бинокор» (Тошкент) — «Висогорец» (Нижний Тагил). 21.15—Тошкент янгиликлари.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 23[X да **Оқшомдан тушгача**, 24[X да **Қароқчилар**, 25[X да **Олтин девор**, 26[X да **Парвона**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 23[X да **Нурхон**, 24[X да **Сув келтирган азиз**, 25[X да **Жоним фидо**, 26[X да **Жон қизлар**, 27[X-да **Ҳижрон**.

ШАПИТО ЦИРКИДА — **Москва цирк артистларининг гастроллари** (19.00).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Хато бўлиши мумкин эмас — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», «ВОСТОК», «МОСКВА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ҚОЗОҒИСТОН», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Аломат қиз — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Жала — «ҚОЗОҒИСТОН» (жуфт соатларда).

Ҳусумат — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Сўнгги ўқ; Қопқон: — «НУКУС» (кундуз ва кечқурун).

Шаҳарда икки киши — НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и областного Совета депутатов трудящихся.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, №26. ТЕЛЕФОНЛАР коммутатор — 330249 дан 330258 гача Эълонлар — 338142.

Р—01799. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, № 26 Индекс 64634. Б—3457.